

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví
Informační studia a knihovnictví

Bakalářská práce

Monika Kyriánová

Rekonstrukce knihoven ČR - Knihovna města Hradce Králové

Reconstruction of libraries in The Czech republic - Hradec Králové City Library

2021

Vedoucí práce: PhDr. Barbora Drobíková, Ph.D.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Barboře Drobíkové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za podnětné připomínky a cenné rady. Zaměstnancům Knihovny města Hradce Králové, Magistrátu města Hradec Králové a společnosti JIKA-CZ s.r.o., za ochotu se mnou spolupracovat. Jmenovitě bych chtěla poděkovat paní Mgr. Barboře Čížinské, Akad. arch. panu Davidu Vávrovi, panu Mgr. Aleši Mokrenovi, za poskytnuté rozhovory a vstřícné jednání. Velké poděkování patří rodině, za jejich pochopení a podporu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Ve Špindlerově Mlýně, dne 23. 7. 2021

Monika Kyriánová

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je formou případové studie popsat rekonstrukci budovy Knihovny města Hradce Králové. Pro lepší pochopení problémů, proniknutí do hloubky a porozumění okolnostem, které vedly k rekonstrukci vybraného objektu, je v úvodu práce popsána historie knihovny a továrního areálu, kam se knihovna přesídlila. Součástí práce je také popis samotného projektu a všechny fáze rekonstrukce budovy knihovny. Praktická část je zaměřena na rozhovory s vybranými zástupci – s vedením knihovny, architektem projektu a zřizovatelem knihovny. Dotazování respondentů je provedeno formou kvalitativních rozhovorů, následné analýzy a komparace rozhovorů. Závěrečná část práce je osobní stanovisko k provedené rekonstrukci na základě vyhodnocení poznatků z teoretické a praktické části.

Klíčová slova

Knihovna, továrna, historie, centrum celoživotního vzdělávání, architektura knihovny, případová studie, revitalizace

Abstract

The aim of the bachelor's thesis is to describe the reconstruction of the Hradec Králové Library building in the form of a case study. In order to better understand the problems, to penetrate into depth and to understand the circumstances that led to the reconstruction of the selected building, the history of the library and the factory premises where the library was moved is described in the introduction to the thesis. Part of the thesis is also a description of the project itself and all stages of the reconstruction of the library building. The practical part is focused on interviews with selected representatives – with the library management, the project architect and the founder of the library. Interviews of respondents are carried out in the form of qualitative interviews, subsequent analysis and comparison of interviews. The final part of the thesis is a personal opinion on the reconstruction carried out on the basis of an evaluation of the knowledge from the theoretical and practical part.

Key words

Library, factory, history, lifelong learning center, library architecture, case study, revitalization

Obsah

Úvod.....	8
1 Historie knihovny	9
1.1 Městské spolky, beseda a čítárna	9
1.2 Počátky městské knihovny od r. 1894 do r. 1930	10
1.2.1 Dějiny knihovny od roku 1930 do roku 1945	12
1.2.2 Dějiny knihovny od roku 1945 do roku 1989	13
1.2.3 Dějiny knihovny od roku 1989 do roku 2012	14
1.3 Historie objektu továrny Vertex	14
2 Důvody pro přestěhování knihovny.....	16
2.1 Nabízené prostory a alternace umístění knihovny	18
3 Projekt nové knihovny	19
3.1 Charakteristika území.....	19
3.2 Charakteristika objektu	20
3.3 Vizualizace a plány	22
4 Finanční plán.....	24
5 Harmonogram realizace projektu.....	25
5.1 Předinvestiční fáze	25
5.2 Investiční fáze projektu	26
5.3 Provozní fáze projektu	27
6 Od knihovny k Centru celoživotního vzdělávání	29
6.1 Prostory knihovny	31

6.2	Služby knihovny.....	34
6.3	Standard pro dobrou knihovnu.....	38
7	Praktická část.....	43
7.1	Metodika případové studie.....	43
7.2	Kvalitativní rozhovory s vybranými respondenty.....	44
7.3	Analýza rozhovorů.....	47
7.3.1	Otázky vztahující se k projektu a rekonstrukci továrního objektu, dosažení vytyčených cílů v projektu, výběr místa a okolí knihovny a rozvržení jednotlivých oddělení knihovny.....	47
7.3.2	Otázky směřující na chod knihovny v nové budově, funkčnost interiéru a jednotlivých kusů vybavení, oddělení knihovny a zázemí pro zaměstnance knihovny a kavárna.....	48
7.3.3	Otázky k vizím a budoucnosti knihovny, spolupráce s městem HK, propagace knihovny, komunitní centrum města, důležité strategické plány města ...	51
7.4	Shrnutí analýzy.....	54
	Závěr.....	56
	Seznam použité literatury a zdrojů.....	58
	Seznam obrazových příloh.....	63
	Seznam příloh.....	I

Seznam zkratek

CCV – Centrum celoživotního vzdělávání

KMHK – Knihovna města Hradce Králové

DSPS – dokumentace skutečného provedení stavby

DUR – dokumentace pro územní rozhodnutí

DSP – dokumentace pro stavební povolení

DZS – dokumentace pro zadávání stavby

DPS – dokumentace pro provedení stavby

PD – projektová dokumentace

TDI – technický dozor investora

BOZP – bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Manažer IPRM – manažer pro integrovaný plán rozvoje města

AD – autorský dozor

ID – investiční dozor

Úvod

„Na rekonstrukci toho zvlášť nového nevymyslíte. Naopak, musíte objekt očistit od toho, co zde zanechala minulost, a citlivým způsobem do toho zakomponovat současné potřeby.“

David Vávra

Téma bakalářské práce *Rekonstrukce Knihoven – Knihovna města Hradce Králové* jsem si vybrala ze dvou důvodů: obdivuji „tovární ráz“ budovy nové knihovny a zajímaly mě nejen historické souvislosti, které svedly dohromady městskou knihovnu s areálem bývalé továrny.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části jsem shrnula poznatky z historie Knihovny města Hradce Králové a areálu bývalé továrny Vertex. Popisala vznik městské knihovny, následné stěhování do několika nevyhovujících prostor až po nalezení vhodného objektu. V další části jsem se zaměřila na samotný projekt revitalizace továrního objektu a jednotlivé fáze rekonstrukce. Tento počín vedl ke vzniku nového multifunkčního Centra celoživotního vzdělávání.

V empirické části jsem metodou kvalitativního výzkumu uskutečnila rozhovory s vybranými zástupci – s vedením knihovny, paní Mgr. Barborou Čížinskou, Akad. architektem projektu panem Davidem Vávrou a zástupcem z Magistrátu města Hradec Králové, jako zřizovatelem knihovny panem Mgr. Alešem Mokrenem. Sběr dat probíhal formou polostrukturovaných rozhovorů, složených z osmi otázek pro každého respondenta, které byly v průběhu rozhovoru doplněny o volně přidružené dotazy. Vybrané osobnosti jsem představila v úvodu kapitoly krátkým medailonkem.

V závěru práce jsem na základě analýzy rozhovorů a dosažených poznatků z teoretické části shrnula všechny získané poznatky, vyhodnotila projekt a zaujala stanovisko k provedené rekonstrukci.

Bakalářská práce je vytvořena v souladu s platnými vnitřními předpisy FF UK a dalšími metodickými pokyny a normativními dokumenty. Použitá literatura a další zdroje jsou citovány dle platné normy ČSN ISO 690, pro citace v textu je použit tzv. Harvardský způsob citování (Příjmení autora, rok vydání zdroje, číslo stránky či jejich rozmezí).

1 Historie knihovny

Vznik a existence knihovny v Hradci Králové jsou spjaty s bohatou kulturní historií a společenským životem obyvatel druhé poloviny 19. st. Mnoho spolků, malých soukromých knihoven, čítáren a kulturních institucí vytvořilo vlídné prostředí pro růst městské veřejné knihovny. Důležitou roli hrálo také národní obrození – město Hradec Králové bylo významným centrem, kde pokrokoví jedinci, členové královéhradecké vlastenecké skupiny a hlavně nejmladší generace občanů šířila české knihy. (Koudelková, 1964, s. 5)

Rychlý nárůst knihovního fondu a zvyšující se počet čtenářů zapříčinil, že knihovna trpěla v průběhu let nedostatkem prostoru. Často se stěhovala do jiných, stejně nevyhovujících prostor, několikrát změnila název i zřizovatele. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 9)

1.1 Městské spolky, beseda a čítárna

Hradeckých spolků bylo kolem sto dvaceti, pořádaly koncerty, divadelní představení, přednášky. Většina jich měla svou vlastní knihovnu s čítárnou a ojediněle i knihovnu pro dětské čtenáře. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 12–14) Spolky působily od začátku svého vzniku v obcích a byly známy jako obecní knihovny. Postupem času se staly pobočkami dnešní Knihovny města Hradec Králové. (Koudelková, 1994, s. 4)

Mezi nejstarší spolky, které ovlivňovaly společenský a kulturní život místních obyvatel, patřily **Živnostensko-čtenářská jednota** (r. 1868) a **Měšťanská beseda**, zkráceně „Beseda“ (r. 1872). (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 13)

Mladou generaci nejvíc ovlivňoval **Akademický spolek Dobroslav** (r. 1878), později k němu přibyl **Vzdělávací spolek Neruda**, zkráceně „Neruda“ (r. 1896) a také **Mansardní knihovna** (r. 1903). (Koudelková, 1964, s. 13)

Jedinou studijní knihovnou ve městě byla **Knihovna a čítárna Městského průmyslového muzea v Hradci Králové** (r. 1896), jejíž fond obsahoval převážně naučnou literaturu. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 14)

Z podnětu hradeckých spolků byla zřízena **Veřejná Palackého čítárna** (r. 1899), která sídlila v přízemní místnosti zadní části domu č. p. 33 na Velkém náměstí. (Kulturní Hradec Králové, s. 19) O zařízení čítárny si lze udělat představu ze vzpomínek předsedy čítárny Dr. L. Batěka: „*Město věnovalo bezplatně místnost, která nebyla příliš reprezentační. Vchod v rohu nevalně osvětlené chodby, hladce obílené stěny, několik jednoduchých stolů a židlí, dvě staré zasklené skříně pro příruční knihovnu a jedna větší kancelářská skříň.*“ (Koudelková, 1964, s. 15–16)

1.2 Počátky městské knihovny od r. 1894 do r. 1930

U zrodu **Městské veřejné knihovny** (r. 1894) a podnět k jejímu zřízení dal profesor reálky Alois Matuška, společně s městským radním Dr. Františkem Ulrichem a koncipistou Ludvíkem Domečkem. Návrh na založení knihovny se podařilo prosadit v městské radě a ta do rozpočtu města zahrnula příspěvek na „obecnou knihovnu“ ve výši 100 zlatých. (Koudelková, 1964, s. 28)

Knihovnu spravoval muzejní odbor a za knihovníka byl ustanoven městský asistent Karel Paul. Podařilo se sice opatřit základní knižní fond, knihovna ale neměla trvalé místo působení a tak Karel Paul nabídl svůj soukromý byt nejen k uskladnění knih. Dům č. p. 59 na Děkanském náměstí za kostelem svatého Ducha se tak stal od 4. Října roku 1896 prvním působištěm Městské veřejné knihovny. (Kulturní Hradec Králové, str. 15)

Obrázek 1: Dům č. p. 59 na Děkanském náměstí

Poté se knihovna přemístila do domu č. p. 33 na Velkém náměstí (r. 1899), kde zpočátku sdílela místnost s nově založenou Palackého čítárnou. Později knihovna získala v tom samém domě vlastní prostory. Z Městské veřejné knihovny byla přejmenována na **Obecní knihovnu** (r. 1907). (Koudelková, 1964, s. 16–29)

Během 1. sv. války ustala kulturní činnost ve městě, spolky byly rozpuštěny a nevykazovaly téměř žádnou činnost. Knihovna se tak stala jediným střediskem k udržení národního sebevědomí. Svou činnost obnovila (r. 1916), ale již na jiném místě – v domě č. p. 122 na Kavčím plácku. (Koudelková, 1964, s. 30)

Nový knihovnický zákon (r. 1919) nastolil změny, které se dotkly nejen hradecké knihovny – veřejné čítárny i lidové knihovny měly být spojeny do jedné nebo několika přilehlých prostor. V knize Dějiny knihoven a knihovnictví uvádí Cejpek (2002, s. 184–185) znění zákona takto: *„Zákon č. 430/1919 Sb., o veřejných knihovnách obecních schválený Národním shromážděním 22. července 1919. Zákon mimo jiné zavedl povinnost zřizovat veřejné knihovny ve všech obcích a také povinnost zakládat samostatné menšinové knihovny nebo zvláštní menšinová oddělení tam, kde žilo jinonárodní obyvatelstvo. Podle zákona měla mít dobudovaná knihovna půjčovnu, čítárnu a příruční knihovnu. Na udržování a rozšiřování knihoven měly knihovny dostávat od obcí roční příspěvek ve výši 30 hal. – 1 Kč na 1 obyvatele. Byly vytvořeny knihovní rady jednotlivých knihoven, které měly vliv na jmenování knihovníků, pomocných sil, při jednání o umístění knihoven, doplňování fondů a při schvalování výpůjčních řádů. Vládní nařízení, které bylo vydáno brzy po schválení zákona, blíže vymezilo skladbu fondu, rozvedlo zásady zakládání menšinových knihoven a stanovilo podrobnosti o místnostech a vnitřním zařízeních veřejných knihoven.“*

V návaznosti na vydaný zákon se Městská rada rozhodla uvolnit celý dům U Špuláků ke kulturním účelům a nechala přesunout k Palackého čítárně, která zde již působila, i Obecní knihovnu (r. 1923). (Koudelková, 1994, s. 7)

Obecní knihovna se stala vyhledávaným kulturním zařízením na profesionální úrovni. V krátkém časovém období (1923 – 1925) se zdvojnásobil počet návštěvníků i výpůjček. Používané prostory, ač vkusně zařízené, měly ovšem vážné technické nedostatky (špatná výtop-

nost, nedostatek přirozeného světla) a po nějaké době přestaly vyhovovat nárokům knihovny. Růst fondu i rozvoj práce v knihovně se zpomalil. (Koudelková, 1964, s. 31)

Obrázek 2: Dům "U Špuláků"

1.2.1 Dějiny knihovny od roku 1930 do roku 1945

O dalším přemístění knihovny do vhodnějších prostor uvažovala Městská rada několik let, nakonec nechala knihovnu přestěhovat do přízemních prostor novobarokní budovy Záložního a úvěrového ústavu v Tomkově ulici (r. 1939). Budova původně sloužila k jinému účelu a místnosti se k potřebám knihovny neupravovaly, knihy se tedy půjčovaly v prostředí bývalých bankovních přepážek. (Koudelková, 1964, s. 34) Přesunem do těchto prostor si knihovna polepšila - místnosti byly prosluněné, teplo zde zajišťovalo ústřední topení. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 23)

V r. 1942 vznikl tzv. Velký Hradec¹ a knihovny nově připojených obcí se staly pobočkami knihovny: Pražské předměstí, Platiště, Svobodné dvory, Nový Hradec Králové, Malšovice, Slezské předměstí, Kukleny, Třebeš, Pouchov. Jak se měnil územní plán, měnil se i počet poboček knihovny. „V osmdesátých letech jich bylo kolem 20, dnes je v provozu 11 poboček“. (KMHK, ©2012)

¹ Velký Hradec - propojením města s okolními obcemi došlo ke sloučení městské části Hradce Králové s okolními obcemi r. 1942

1.2.2 Dějiny knihovny od roku 1945 do roku 1989

V prvním poválečném roce (r. 1945) se knihovna stala samostatnou institucí s názvem **Městská ústřední knihovna** v Hradci Králové. Knihovna stále sídlila v přízemních prostorech v Tomkově ulici č. p. 177. (Koudelková, 1994, s. 9) Knihovna se rozrostla o prostory v prvním patře budovy, kde byly zřízeny kanceláře a dětské oddělení. (Koudelková, 1964, s. 38)

V padesátých letech 20. st. činnost Městské ústřední knihovny určovala Komunistická strana Československa – byla vydána směrnice o zřízení sítě lidových knihoven², došlo k rozšíření působnosti knihovny a její přejmenování na **Krajskou lidovou knihovnu** (r. 1951), později na **Krajskou knihovnu** (r. 1964). Knihovna se znovu potýkala s nedostačujícím zázemím v ústřední budově. Stejně tak nevyhovující byly i skladovací prostory knihovny – knihy se uskladovaly v budovách mimo město, v půdních či sklepních prostorách ústřední knihovny. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 69)

Obrázek 3: Budova ústřední knihovny v Tomkově ul. č. p. 177

² V r. 1950 vydalo Ministerstvo informací a osvěty ČSR Směrnice o zřízení jednotné sítě knihoven řízených státem

V nastupujících sedmdesátých a osmdesátých letech došlo k další reorganizaci – knihovna byla přejmenována na **Okresní knihovnu** a jejím zřizovatelem se stal Okresní národní výbor. (KMHK, Dějiny knihovny, ©2012)

V budově ústřední knihovny proběhla generální přestavba za pomoci památkového střediska Opočno. Stavba a hlavně vstupní prostory budovy získaly původní vzhled (hala, schodiště, ředitelna, sál). K areálu knihovny rovněž patřil přilehlý dům v Dlouhé ul. č. p. 194 a zrekonstruovaný dům v Tomkově ulici č. p. 620. Některá pracoviště knihovny a skladové prostory byly kapacitně navýšeny. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 75-76)

1.2.3 Dějiny knihovny od roku 1989 do roku 2012

V devadesátých letech se knihovna snažila hlavně modernizovat své pobočky. Probíhaly rekonstrukce většiny dosavadních prostor, které se nově zařizovaly a rozšiřovaly. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 88–89)

Knihovna začala působit pod novým názvem: **Knihovna města Hradce Králové (KMHK)** a jejím konečným a současným zřizovatelem se stalo město Hradec Králové (r. 2003). I když byly prostory pro čtenáře mnohem útulnější a barevně přívětivější, stále ústřední knihovna sídlila v budově v Tomkově ulici, kde zápasila s nedostatkem skladových prostor, malého volného výběru knih a nereálnou možností zbudovat bezbariérový vstup. (Semrádová, 2011, s. 91)

1.3 Historie objektu továrny Vertex

„Dr. Richard Anniger (1875 – 1965) dostavuje přádelnu na bývalém dělostřeleckém cvičišti. Vedle této továrny počne stavěti v nejbližší době tkalcovnu.“ (Technický obzor, 1908, roč. 16, č. 21)

Vznik budovy je spjat se společností Královéhradecké přádelny bavlny průmyslníka Richarda Annigera, který nechal na bývalém dělostřeleckém cvičišti v Hradci Králové roku 1908 postavit novou továrnu. Podrobně o vzniku objektu píše na s. 5 Národní listy z r. 1907: *„Dr. Richard Anniger ve Vídni zakoupil od obce královéhradecké stavební místo ve výměře 8.888*

sáhů čtverečních a postaví ještě během letošního roku na místě v tom přádelnu na 12.000 vřeten. Postupně má se přádelna v budoucnu zvětšit na 50.000 vřeten. V nové továrně má se počítí pracovati již v lednu 1908.“ (Národní listy, 1907, s. 5)

Návrh továrny byl svěřen architektovi Brunu Bauerovi (1880 – 1938), který jako první použil na stavbu železobeton a to nejen do sloupů a na stropy, ale i na obvodové stěny a fasády budovy. Samotnou stavbu provedla stavební firma inženýra Bohumíra Hollmana – nejprve byl postaven skelet budovy o 6x7 polích s příčným pohonným traktem a sprinterovou věží, později (r. 1911), byla stavba prodloužena dostavbou dalších pěti polí do dnešní délky budovy (Beran, ©2013)

Po dvaceti letech provozu (r. 1928) přádelnu odkoupila hradecká firma Rudolf Steinský–Sehnoutka Černožice a Hořice. Provoz továrny dál pokračoval výrobou bavlněných přízí až do r. 1948. (Maier, 2005, s. 158)

V padesátých letech došlo ke znárodnění majetku a objekt připadl národnímu podniku Vertex Litomyšl, jehož výroba byla zaměřena na výrobu skelného vlákna pro sklolaminát. Provoz firmy byl ukončen v devadesátých letech. Část budovy byla ještě dalších deset let využívána k výrobě konfekce. V někdejší kotelně a strojovně budovy se usídlila tiskařská firma a nakladatelství Garamon³. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 62)

Budova továrny se dochovala téměř v původním stavu, v průběhu času své existence prošla jen drobnými úpravami – došlo k vyztužení a zesílení nosných konstrukcí pomocí dobetonování hlavic. Vnější vzhled stavby se zjednodušil dozděním fasády, výměnou oken a odstřelením komína (r. 1972). (Beran, ©2013)

³ Garamon – vydavatelství a tiskárna v Hradci Králové, kterou (r. 1997) založil Pavel Kubát po nasbíraných zkušenostech ve vydavatelství Garamond (r. 1990). www.garamon.cz

2 Důvody pro přestěhování knihovny

V Radnici⁴ z 11. 8. 2003, náměstek primátora Ing. Martin Soukup píše: „...naše knihovna je na velice dobré úrovni, pracuje ale v nevyhovujících prostorách bez potřebného zázemí, včetně složitého dovážení knih ze skladů za městem. Proto hledáme budovu, která by splňovala parametry pro moderní instituci.“ (KMHK, Stavba CCV, ©2012)

Historicky cenný objekt v Tomkově ulici byl důstojným stánkem, ale pro provoz moderní knihovny nedostačoval prostorově, ani distančně. Knihovna (hlavní budova č. p. 177 společně se sousedními objekty č. p. 194 a č. p. 620) byla situována společně s dalšími kulturními a vzdělávacími institucemi v historickém jádru města, avšak mimo hlavní obytné části. (Kurka, Richter a Zemánková, 2010, s. 7)

V hlavní budově bylo umístěno ředitelství a několik oddělení knihovny: akvizice a zpracování knihovního fondu, služby dospělým čtenářům – půjčovna, studovna, bibliografické a informační služby a zvuková (slepecká) knihovna. (Kurka, Richter a Zemánková, 2010, s. 8) Prostory byly různě redukovány, aby vznikly jiné, potřebnější. Nebylo kam umístit počítače nebo informační terminály a chybělo tolik potřebné zázemí pro dětské čtenáře. Čtenářům bylo ve volném výběru nabízeno pouze 10% knih z celého fondu, všechny ostatní knihy se draze a v náročnosti na čas dovážely ze skladů za městem. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 140–141)

V naprosto dispozičně nevyhovujícím prostředí budovy č. p. 620 v Tomkově ulici, bylo umístěno hudební oddělení (Hudební knihovna). Sídlo ve 4 podlažích, z nichž 2 byla určena veřejnosti. (Kurka, Richter a Zemánková, 2010, s. 7)

Největším problémem budovy č. p. 194 v Dlouhé ulici byla vlhkost a plíseň. Po nákladné rekonstrukci bylo v domě umístěno oddělení politické literatury a oddělení doplňování a zpracování fondů. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 60–61)

⁴ Radnice – informační zpravodaj statutárního města Hradec Králové <https://www.hradeckralove.org/zpravodaj-radnice/ms-16914>

Budovy postrádaly bezbariérový přístup, který byl v té době již běžným standardem. Velmi omezené a nedostačující byly také prostory pro kulturní a vzdělávací akce, které Knihovna města Hradce Králové pro veřejnost pořádala. (Kurka, Richter a Zemánková, 2010, s. 8)

Důvody pro přestěhování knihovny:

- Roztříštěnost ústřední půjčovny a centrálních skladů městské knihovny v několika objektech po celém městě
- Nedostačující kapacita prostor – hudební knihovna, prostory pro pořádání kulturních a vzdělávacích akcí
- Chybějící bezbariérový přístup v pobočkách, jenž byl v plánu přemístit do nového objektu
- Nedostatečné technologické vybavení v objektech
- Neexistence samostatného oddělení pro děti a mládež
- Nízká úroveň sociálního zázemí knihovny
- Lepší dostupnost nové knihovny – docházková vzdálenost nepřekračuje standart dostupnosti (15 min pěší chůze nebo jízdy MHD)
- Bezpečný přístup ke knihovně – umístění mimo hlavní komunikaci
- Větší skladové prostory v nové budově knihovny
- Zastavení chátrání areálu bývalého Vertexu

Cílem přestěhování knihovny bylo uspokojit konkrétní potřeby uživatelů:

- Lepší prostory pro studium
- Lepší a bezpečnější systém výpůjčky knih
- Nově zřízené referenční centrum, studovna prezenční literatury, studovna hradecezií
- Lepší prostory pro hudební knihovnu
- Větší prostor čítárny
- Nový prostory galerie
- Bezbariérový přístup
- Větší prostor pro pořádání kulturních a vzdělávacích akcí
- Vybudování oddělení pro děti a mládež
- Zlepšení dostupnosti zvukové knihovny pro nevidomé a slabozraké

(Studie ekonomického hodnocení projektu, 2010, s. 8-9)

2.1 Nabízené prostory a alternace umístění knihovny

Adekvátní budovou pro umístění knihovny se zdál být **armádní objekt č. p. 337 v Balbínově ulici**. Plošná velikost objektu (680m²) byla ale pro knihovnu nedostačující a armáda se nakonec rozhodla si prve nabízený objekt ponechat.

Radou města Hradec Králové bylo doporučeno zakoupit **areál bývalého pivovaru** (r. 1999). Vlastník areálu HK Centrum se zde chystal vybudovat multifunkční budovu – projekt zahrnoval i knihovnu, hudební sál, parkoviště a byty. Areál byl nakonec zakoupen Královehradecským krajem, jenž si zde vybuďoval vlastní sídlo.

Magistrát města Hradec Králové uvažoval o přemístění knihovny do budovy **kina Centrál** (r. 2003), jež se díky otevření multikin dostalo do ztráty. Kina se ujalo občanské sdružení Pro-Centrál a účel budovy zůstal zachován. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 141–143)

Ideálním a konečným řešením pro knihovnu bylo nalezení vhodných prostor v **bývalé továrně Vertex** ve Wonkově ulici. Původní tři budovy ústřední knihovny nabízely 1100 m², objekt továrny nabízel pětinasobek – 5 600 m². Díky tomu bylo možné přestěhovat nejen všechna oddělení z Tomkovy ulice, sjednotit na jedno místo rozptýlené fondy a zpřístupnit je veřejnosti, ale také otevřít chybějící půjčovnu pro děti, zřídít volný výběr v hudební knihovně, zajistit studijní a poslechová místa, vybavit prostory dostatečným množstvím moderních technologií a vybudovat odpovídající prostory pro kulturní a vzdělávací akce. Do nové ústřední budovy měla být přestěhována také pobočka Pražské předměstí a dětská půjčovna z Eliščina nábřeží. (KMHK, Stavba CCV, ©2012)

3 Projekt nové knihovny

Název stavby: „*Revitalizace továrny Vertex na Centrum celoživotního vzdělávání*“

Místo stavby: bývalá továrna Vertex, Wonkova ulice, Hradec Králové

Typ stavby: rekonstrukce

Investor: Statutární město Hradec Králové

Projektant: JIKA-CZ s.r.o.

Autor architektonického návrhu: Akad. arch. David Vávra

Dodavatel: STAKO, spol. s r.o.

Doba realizace: 1. 1. 2011 – 16. 3. 2012

Kolaudační souhlas k užívání budovy: 25. 5. 2012

Otevření knihovny veřejnosti: 20. 3. 2013

Projekt interiérů knihovny: Ateliér Davida Vávry

Vnitřní vybavení: Dřevozpracující výrobní družstvo Jaroměřice nad Rokytnou

Město Hradec Králové zakoupilo objekt bývalé továrny Vertex pro knihovnu v r. 2003. V tom samém roce knihovna vypracovala stavební záměr. Architektonickou studii rekonstrukce továrny Vertexu zhotovil Ateliér Davida Vávry v r. 2004. Navrhované rozvržení prostor bylo průběžně ze strany knihovny připomínkováno, vznikly proto další verze studií – v dubnu 2004 a květnu 2004. V r. 2006 byla vypracována projektová dokumentace pro územní řízení. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 142–146)

3.1 Charakteristika území

Ladislav Kurka v knize *Architektura knihoven* (2011, s. 24) uvádí kritéria pro výběr lokality: „*Lokalita je pro návštěvníky důležitá, respektive její umístění v dobré dostupnosti a v klidném prostředí. Úkolem architekta, pokud je objekt rekonstruován, je vytvořit z místa prostor, který lidé rádi vyhledávají a místo, které má určitou výjimečnost. Požadavek dobré přístupnosti lokality s veřejnou knihovnou je obecně deklarován a přijímán na 15 min na trase bydliště – knihovna pěšky nebo i s využitím MHD*“.

Výrobní areál továrny Vertex se nachází v centru města Hradec Králové, nedaleko hlavního vlakového nádraží a hlavního autobusového nádraží. (Studie ekonomického hodnocení projektu, 2010, s. 28)

Bývalý areál továrny je situován uvnitř zastavěné obytné části obce Hradec Králové, mezi ulicemi Wonkovou a Resslerou. V sousedství se nachází budova Úřadu práce Hradec Králové, budova Zdravotní pojišťovny Ministerstva vnitra České Republiky a parkovací dům Katschnerka. Ve druhé části areálu Vertexu je tiskárna a další drobné přidružené provozovny. (JIKA-CZ, souhrnná technická zpráva, 2010, s. 1)

3.2 Charakteristika objektu

V knize *Architektura knihoven* (2011, s. 26) Ladislav Kurka specifikuje společenské, urbanistické a arch. požadavky na budovu knihovny takto: *„Budova by měla být při respektování svého okolí výrazným mýtotočným prvkem, který by se měl projevovat vzájemně: knihovna oživí okolí množstvím návštěvníků a zajímavou architekturou, okolí zase tuto architekturu přizpůsobuje atmosféře místa. A jeho společenská náplň zpětně zvyšuje návštěvnost knihovny. Architektura využívá optimálně velikosti pozemku a respektuje architektonické okolí budovy“.*

V roce 1987 stanovil architekt Harry Faulkner-Brown jakési desatero, podle kterého by knihovny měly být:

- flexibilní kompaktní
- snadno přístupné
- umožňující rozšiřování
- variabilní
- logicky uspořádané
- pohodlné
- zabezpečené
- s konstantním vnitřním klimatem
- úsporné

V roce 2003 prof. Ing. arch. Miroslav Masák formuloval následující požadavky na dobrou knihovní architekturu takto:

- městotvorné, urbanistické
- sociologické

- ekonomické
- psychologické
- fyziologické
- estetické
- provozní
- technické
- ekonomické

V roce 2006 Andrew McDonald vytyčil 11 zásad pro projektování knihoven, podle nich by měla být knihovna:

- funkční
- přizpůsobivá
- přístupná
- různorodá
- interaktivní
- vstřícná k životnímu prostředí
- bezpečná
- efektivní
- vhodná pro informace, technologie, atd.
- vyvolávající dojem – inspirace a myšlenky

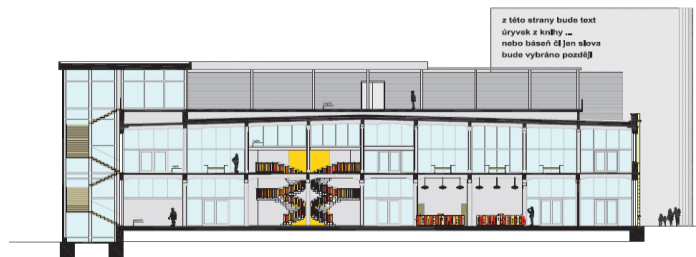
(Kurka, 2011, s. 26)

Objekt bývalé továrny je dvoupodlažní budova, obdélníkového půdorysu. Jde o jednu z prvních staveb, kde byl na nosnou konstrukci použit železobetonový monolitický skelet (deska, trám, průvlak, sloup). Stavba je unikátní také tloušťkou stropů 8 cm a 6 cm. (JIKA-CZ, Technická zpráva, 2010, s. 5)

Budova se dochovala téměř v původním stavu, poznamenána byla provozem továrny – otlučené rohy sloupů, nešetrně ukotvená technologická zařízení, chemická poškození nosných konstrukcí. Od 90. let nebyl objekt využíván a chátral. (Slánský, ©2007 - 2020)

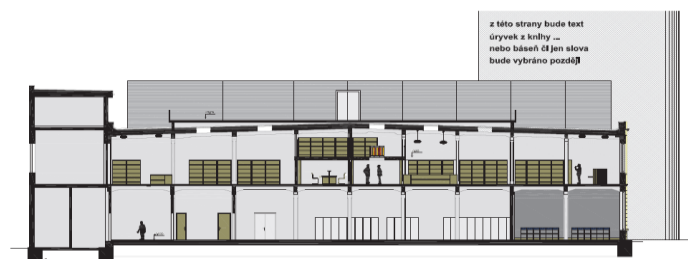
3.3 Vizualizace a plány

Snahou Akad. arch. Davida Vávry bylo v největší možné míře zachovat původní charakter stavby: „*Technicky řešené detaily skeletové konstrukce mají harmonickou eleganci, takže není nutno je zakrývat, ale naopak vytvářejí poetický racionální rámec jak skladům a zázemí knihovny, tak především veřejným prostorům. Téměř veškeré nové členění jsou buď transparentní skleněné příčky nebo regály a polopříčky, takže by neměl být oslaben jedinečný akord železobetonového skeletu.*“ (Čížinská, Solařová, 2014)

Architektura	Interiér	Kresla	akad. arch. David Vávra
St. Město	Středočeský územní úřad	Středočeský územní úřad	Nad Borem 13, Praha 4 - Buzek tel. 222 541 252
Projekt	Knihovna Město Hradec Králové Teplová 177, Hradec Králové	Stavba	únor - duben 2009
Stavba	Interiér	Stavba	únor - duben 2009
Stavba	Centrum kulturního vzdělávání v H.C.	Stavba	únor - duben 2009
Stavba	REZOPOHLED AA'	Stavba	únor - duben 2009
Měřítko: 1 : 200			10

Obrázek 4: Výkres č. 10

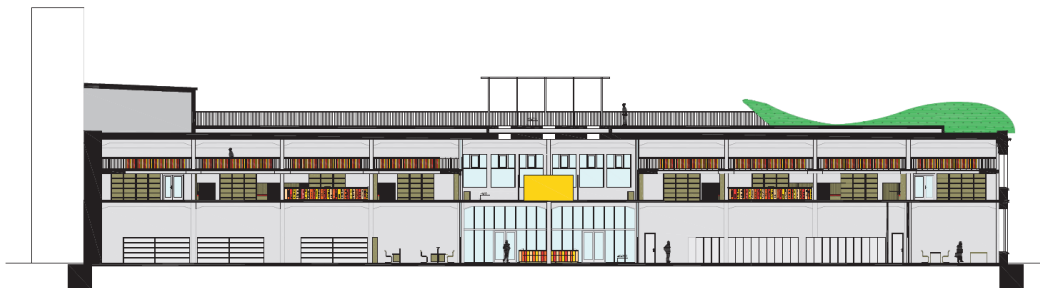
Architektura	Interiér	Kresla	akad. arch. David Vávra
St. Město	Středočeský územní úřad	Středočeský územní úřad	Nad Borem 13, Praha 4 - Buzek tel. 222 541 252
Projekt	Knihovna Město Hradec Králové Teplová 177, Hradec Králové	Stavba	únor - duben 2009
Stavba	Interiér	Stavba	únor - duben 2009
Stavba	Centrum kulturního vzdělávání v H.C.	Stavba	únor - duben 2009
Stavba	REZOPOHLED BB'	Stavba	únor - duben 2009
Měřítko: 1 : 200			11

Obrázek 5: Výkres č. 11

Název stavby:	Objekt:	Číslo:	12
Č. výkresu:	12	1:200	12
Investor:	Křehovská Město Brno - Křehovská Tomáškova 177 - Brno - Křehovská	Adresa, vč. Dvůrů Nad křehov. 13, Praha 4 - Brno IČ: 252 941 332	
Stavba:	Interiér	Datum: duben 2012	Č. výkresu:
Stavba vzhledem:	Centrum Galerii výtvarného umění v H.K.	Číslo: 12	12
Název výkresu:			12
ŘEZOPHLED DD'			1:200

Obrázek 6: Výkres č. 12

Název stavby:	Objekt:	Číslo:	13
Č. výkresu:	13	1:200	13
Investor:	Křehovská Město Brno - Křehovská Tomáškova 177 - Brno - Křehovská	Adresa, vč. Dvůrů Nad křehov. 13, Praha 4 - Brno IČ: 252 941 332	
Stavba:	Interiér	Datum: duben 2012	Č. výkresu:
Stavba vzhledem:	Centrum Galerii výtvarného umění v H.K.	Číslo: 13	13
Název výkresu:			13
ŘEZOPHLED EE'			1:200

Obrázek 7: Výkres č. 13

4 Finanční plán

Projekt „*Revitalizace objektu továrny Vertex na Centrum celoživotního vzdělávání*“ byl zařazen do Integrovaného plánu rozvoje města Hradec Králové „Centrum města = pól růstu a rozvoje města“, aktivita 2.1.1. Revitalizace brownfields pro rozvoj občanské vybavenosti a služeb.

Spolufinancován byl z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod, oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center. Smlouva o poskytnutí dotace byla uzavřena počátkem října roku 2010. (Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 142–146)

Celková částka byla vyčíslena na téměř **196 miliónů Kč**. *

Dotace z Evropské unie činila téměř **130 miliónů Kč**.

Zbytek peněz byl čerpán z rozpočtu města, tj. cca **66 miliónů Kč**.

(Kulturní Hradec Králové, 2013, s. 146)

***Hlavní výdaje** – nákup služeb, žádost o dotaci, stavební a technologická část stavby, technické zařízení a základní vybavení160 458 253,- Kč

***Vedlejší výdaje** – výdaje na dodržování pravidel publicity, billboard, pamětní deska, nákup služeb, supervizoři, DPH, IIČ92 820,- Kč

***Nezpůsobilé výdaje**35 295 228,- Kč

(Žádost o poskytnutí dotace, s. 23-24)⁵

⁵ Tyto interní materiály Knihovny města Hradec Králové byly s laskavým svolením zapůjčeny paní ředitelkou Mgr. Barborou Čížinskou a bylo umožněno je publikovat výhradně pro účely bakalářské práce.

5 Harmonogram realizace projektu

Každý projekt je tak úspěšný, jak úspěšné jsou fáze projektu – bylo potřeba sladit všechny aktivity, aby nedocházelo ke zbytečným prostojeům mezi fázemi projektu, jednotlivé činnosti na sebe logicky navazovaly a neprodlužovala se realizace stavby, ani samotné zprovoznění. (Studie ekonomického hodnocení projektu, 2010, s. 49)

Projekt byl rozdělen do 3 etap:

1. Předinvestiční fáze – přípravná fáze
2. Investiční fáze – etapa investiční a realizační přípravy, samotná realizace
3. Provozní fáze – ukončení výstavbového projektu

5.1 Předinvestiční fáze

V předinvestiční/přípravné fázi se z velké části sestavoval a projednával časový a finanční plán projektu. Dojednával se způsob organizace a řízení projektu.

Projekční kancelář JIKA-CZ s.r.o. zpracovala dokumentace pro stavební povolení (DSP), dokumentace pro územní rozhodnutí (DUR), dokumentace pro zadávání stavby (DZS), dokumentaci skutečného stavu objektu, dokumentace k provedení stavby (DPS) a zajistila autorový dozor a kompletní inženýrské služby. (KMHK, Stavba CCV, ©2012)

Současně probíhala výběrová řízení:

Supervizora zajišťovala společnost ERV, družstvo – jejich úkolem bylo kontrolovat jednotlivé projektové dokumentace (PD), zajistit a vybrat na základě zákona o veřejných zakázkách generálního dodavatele stavby, vykonávat technický dozor investora (TDI) a koordinátora BOZP.

Generálním dodavatelem stavby byla společnost STAKO, spol. s r.o. – zodpovídala za včasné splnění dodávky, kvalitu a kompletnost stavby.

Společnost DABONA s.r.o. zajišťovala investiční dozor – firma koordinovala přípravné aktivity spojené se žádostí o dotaci z evropského programu a zodpovídala za finanční toky

v projektu, zejména za včasné podávání žádostí o platbu. (Žádost o poskytnutí dotace, 2010, s. 6–12)

Termín pro tyto práce byl stanoven od 6/2009 do 12/2010

- 6/2009 – 12/2010 – Výběrová řízení na zpracovatele žádosti a příprava dokumentací
- 12/2010 – Podána žádost o dotaci
- 2/2010 – 4/2010 – Výběrové řízení na supervizora
- 7/2010 – 12/2010 – Výběrové řízení na dodavatele stavby

(Studie ekonomického hodnocení projektu, 2010, s. 49–50)

5.2 Investiční fáze projektu

V investiční/realizační fázi se blíže specifikovala architektonická a stavebnětechnická řešení projektu. Cílem bylo realizovat stavbu podle předem dohodnutých smluv, za ujednané ceny, ve stanovém čase a požadované jakosti.

V průběhu realizace prováděla externí firma ERV, družstvo technický dozor investora (TDI) a koordinátora BOZP. Autorský dozor (AD) byl zajištěn ze strany projektanta společnosti JIKA-CZ s.r.o. Investiční dozor (ID) měla na starost externí firma DABONA s.r.o.

V rámci povinné propagace a publicitě projektu byl v prostorách stavby instalován velkoplošný reklamní panel a u v chodu do objektu byla umístěna pamětní deska informující veřejnost o spolufinancování projektu. Zajištěna byla také publicita formou inzercí prostřednictvím místního tisku – Radnice.

Obrázek 8: Billboard a pamětní deska

Veškerá činnost probíhala pod dohledem projektového týmu ve složení: Koordinátor dotací (*Ing. Lucie Plívová*), manažer IPRM (*PaeDr. Václav Hartman*), vedoucí investičního odboru (*Ing. Valentýn Avramov*), investiční technik (*Ing. Jiří Prokšík*), projektová manažerka a investiční dozor (*Ing. Miroslava Zemanová*), ředitelka KMHK (*Mgr. Lenka Václavíková Antošová*).

V závěru realizační fáze bylo také vyhlášeno výběrové řízení na projekt vlastního interiéru knihovny (*Ateliér Davida Vávry*) a byla vyhotovena dokumentace skutečného provedení stavby (DSPS). (Žádost o poskytnutí dotace, 2010, s. 7)

Realizační část projektu byla stanovena v období od 1/2011 do 10/2012

- 1/2011 – 3/2012 – Realizace stavby
- 6/2011 – 8/2011 – Výběrové řízení na dodavatele interiérů
- 4/2012 – 8/2012 – Vybavení interiérů
- 9/2012 – Závěrečné vyhodnocení akce

(Studie ekonomického hodnocení projektu, 2010, s. 50)

5.3 Provozní fáze projektu

V poslední/provozní fázi projektu proběhlo předání a převzetí stavby, výstavbový projekt byl ukončen a započal vlastní provoz. Záruční doba byla sjednána v délce 96 měsíců na stavební části a 24 měsíců na standardní vybavení.

Provozní část projektu byla stanovena v období od 9/2012 do 10/2012

- 9/2012 – Kolaudace
- 10/2012 – Zahájení provozu

(Studie ekonomického hodnocení projektu, 2010, s. 50)

Stěhování knižního fondu:

Ke konci roku 2010 byly zahájeny přípravné práce ke stěhování knižního fondu, který byl postupně přesunut z různých míst a skladišť do nové budovy ústřední knihovny. Stěhování probíhalo ve 3. etapách od konce roku 2012 do března 2013. (Fondy – 5548 bm, pracovníci –

35, majetek – vybavení, které nebylo zlikvidováno). (Písemná výzva k podání nabídky „Stěhování knihovního fondu a vybavení Knihovny města Hradce Králové“, 2010)

Původně bylo plánováno knihovnu slavnostně otevřít 12. 9. 2012, ale vítězná firma na výrobce nábytku od záměru odstoupila a proto bylo potřeba výběrové řízení opakovat znovu. Realizaci velkého množství atypického nábytku provedla až firma Dřevozpracující výrobní družstvo Jaroměřice nad Rokytnou. Knihovna byla zpřístupněna veřejnosti až v březnu r. 2013. (KMHK, Stavba CCV, ©2012)

6 Od knihovny k Centru celoživotního vzdělávání

Budova knihovny je omítnuta v pozitivních pastelových barvách. Žlutý odstín na průčelí budovy je v kontrastu s modrými nápisy „Galerie“ a „Kavárna“ na fasádě. Nad centrálním vchodem je nápis „Knihovna města Hradce Králové“, který je kryt lehkou ocelovou prosklenou markýzou. Knihovnu od tiskárny dělí věž, která je koncipovaná jako hřbet knihy s vodorovným nápisem „čtu knihy“⁶. Svisle na hřbetu knihy je nápis „Centrum celoživotního vzdělávání“. Na zadní straně budovy je vidět prosklené schodiště s výtahy přes celou šíři hlavní komunikační chodby. U vchodu do budovy jsou instalovány tzv. biblioboxy pro vracení zapůjčených knih nebo CD a oproti je lavička Václava Havla, které se pořizovaly v pozdějších letech. (JIKA-CZ, souhrnná technická zpráva, 2010, s. 1–3)

Obrázek 9: Vchod do budovy knihovny

V objektu knihovny jsou k dispozici výtahy – veřejnosti jsou určeny výtahy z haly až na střešku do foyer, zaměstnanci využívají služebně nákladní výtah. Jednotlivá podlaží jsou propojena odlehčenými kruhovými schodišti. (Slánský, ©2007 - 2020)

⁶ Speciální plech vytváří vlastní patinu – rychle oxiduje, zabarví se a nestéká

V prostoru budovy jsou samostatně zavěšené podhledy/podhledové desky, které snižují hlučnost a zlepšují akustiku. Jsou v rovině světla a mezi jednotlivými podhledy jsou vidět rozvody technického zařízení. Zajímavostí je topení, kterým se budova vytápí – má tvar kartáčků a jsou replikou těch původních. Budova je klimatizována a disponuje také vlastní trafostanicí. (Slánský, ©2007 – 2020)

Interiér knihovny je vytvořený na míru – kombinací kovu, dřeva a plexiskla (*pozn.: Perspex*). Podlaha je pokryta přírodním linoleem, které barevně rozlišuje prostory a ladí s nábytkem. Jednotlivá oddělení jsou přepažena transparentní skleněnou příčkou, regálem nebo polopříčkou – účelně nezakrývají železobetonové konstrukční prvky budovy, ale naopak vyzdvihují její původní průmyslový charakter. (Slánský, ©2007 – 2020)

Regály jsou primárně z kovového materiálu, jen ty části, na kterých leží knihy, jsou dřevěné. Prostory kolem regálů jsou doplněny o studijní čtecí stoly a pracoviště s přístupem na internet. Ke klidnému a pohodlnému čtení slouží sedací boxy ve tvaru vlnovky (*pozn.: typ sedaček vis-a-vis*) se sklopnými pracovními deskami. V hudebním oddělení je sedací nábytek navíc doplněn o zabudovaná sluchátka. Další pohodlný sedací nábytek se nachází v různých koutech knihovny. Pro vícedenní studium lze využít uzamykatelná prosklená mini pracoviště, kde jsou pracovní stoly s připojením k PC. (Slánský, ©2007 - 2020)

Objekt je vybaven moderními technologiemi – elektronickým zabezpečovacím systémem, elektronickým požárním systémem, přístupovým systémem, kamerovým systémem a elektronickým systémem pro měření a regulaci (topení a vzduchotechniky). V budově je plné pokrytí sítí Wi-Fi. (JIKA-CZ, souhrnná technická zpráva, 2010, s. 1–3)

Před budovou knihovny, v ulici Wonkova je 23 šikmých parkovacích stání, další stání je možné v přilehlém dvoře budovy. Pro zdravotně postižené je vyhrazeno 5 parkovacích míst. (JIKA-CZ, souhrnná technická zpráva, 2010, s. 1–3)

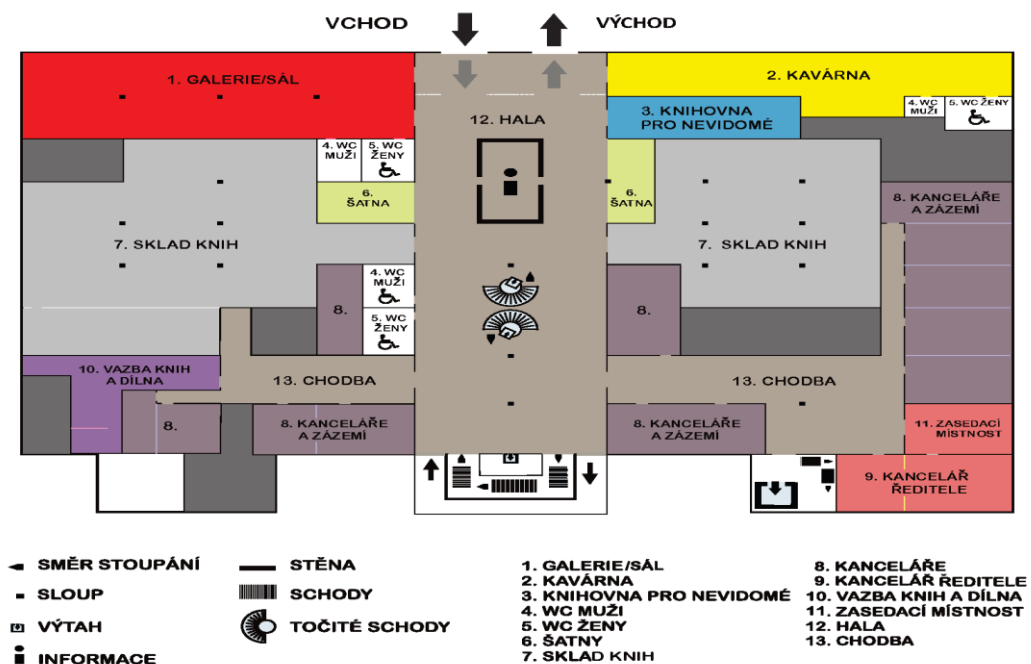
Pro orientaci nevidomých směrem k budově a v prostorách budovy slouží hlasové majáčky a umělé vodící linie. Skleněné plochy jsou kontrastně značené. V hale, v prvním patře je umístěna hmatová mapa. Dveře jsou označeny štítky v Braillově písmu. Všechny provozy

knihovny jsou také přístupné osobám s omezenou schopností pohybu a orientace. (JIKA-CZ, souhrnná technická zpráva, 2010, s. 1–3)

6.1 Prostory knihovny

Budova je účelně rozdělena na prostory pro veřejnost (oddělení pro dospělé, dětské oddělení, hudební oddělení, referenční centrum a část pro nevidomé), prostory pro zaměstnance, obsluhu a kavárnu s venkovním posezením:

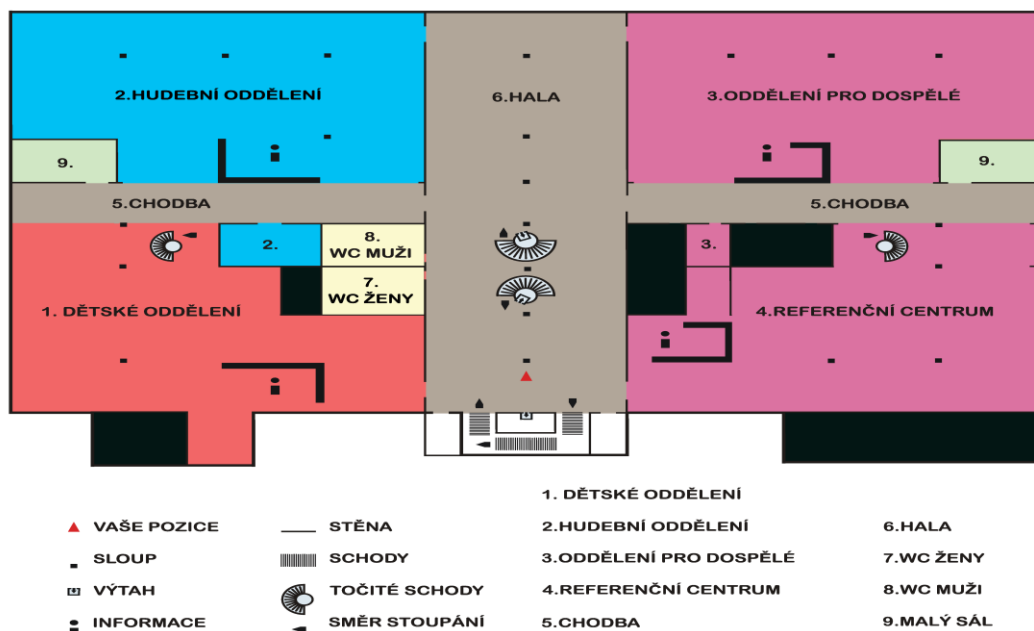
Přízemí (1 NP) je tvořené prostornou chodbou se dvěma půlkruhovými schodišti, jejichž zábradlí jsou barevně doladěna perspexovými pruhy, které představují hřbety knih se jmény slavných literárních autorů. Mezi schodišti je umístěna v proskleném válci kruhová zvedací plošina a v zadní části přízemí je únikové schodiště s výtahem. U hlavního vstupu je situovaný centrální informační pult, kde personál knihovny poskytuje nejen informace, ale také lze u nich vracet zapůjčené dokumenty. Hned za vstupem je kavárna a zvuková knihovna pro nevidomé a slabozraké. V druhé části vstupního prostoru je výstavní prostor/větší sál. Do centrální chodby jsou orientovány také hygienická zařízení, šatní skříňky a šatna s obsluhou. V zadní části chodby jsou vstupy do administrativní části knihovny – kanceláře ředitele se zasedací místností a kanceláře dalších provozů. Z druhé strany chodby vedou dveře do oddělení akvizice a zpracování knih, balírny knih a vstupy do skladů uvnitř dispozice. Směrem do dvora je dílna se samostatným vstupem přes rampu s venkovním únikovým schodištěm. K této věži je symetricky umístěna stavba s prostorem pro náhradní zdroj a rozvod plynu. (Tichý, 2006, s. 40–44)

Obrázek 10: Přízemí (1NP)

Patro (2NP) je stejně jako v přízemí tvořené centrální chodbou, doplněné o odpočinkovou zónu a výstavní prostor. Z chodby jsou přístupná jednotlivá oddělení, volně řazená vedle sebe – oddělení pro dospělé a pro děti/mládež, Hudební knihovna a Referenční centrum. Mezi dětským a hudebním oddělením je umístěn malý sál pro 20 návštěvníků. (Tichý, 2006, s. 40–44)

Prostor mezi patrem (2NP) a střechou (4NP) je rozšířen o vestavěné **mezipatro (3NP)**, které je propojené s jednotlivými odděleními schodišti, jedna část je určena pro dospívající mládež, druhá část je určena dospělým návštěvníkům. (Studie ekonomického hodnocení projektu, 2010, s. 12)

Obrázek 11: Patro (2NP) a Vložené patro (3NP)

Střešní podlaží/Teras (4NP) slouží především v letních měsících jako venkovní čítárna. Je zde asi 20 zastřešených míst a další sezení jsou volně po celé střeše. Prostor je ohraničený zábradlím a pohyb návštěvníků je vymezen po dřevěné podlaze. Zbylá část terasy je tvořena zahradou se samozavalžovacím systémem. Nechybí zde ani vodní prvek v podobě fontány, která je součástí obří ocelové konstrukce v podobě velryby – symbolem moudrosti z tajuplné Trnkovy knihy „ZAHRADA⁷“, která je umístěna na nároží terasy. (JIKA-CZ, technická zpráva, 2010, s. 7)

⁷ „Za našeho mládí to pro nás byla velmi cenná kniha, kde byla velryba nositelem moudrosti, protože přečetla všechny časopisy. Chceme, aby knihovna byla také nositelem moudrosti, a protože na střeše chceme vybudovat odpočinkovou zahradu, velryba je hezkým symbolem, který vše propojuje“ Akad. arch. David Vávra.

Obrázek 12: Střešní terasa s kovovou konstrukcí velryby

6.2 Služby knihovny

Zvuková knihovna pro nevidomé a slabozraké je umístěna v přízemí budovy. Pohyb a orientace v budově je zajištěna patřičným značením – jsou splněny podmínky Standardu Handicap Friendly⁸ pro osoby se zrakovým postižením. Jde o pobočku Knihovny a tiskárny pro nevidomé K. E. Macana v Praze, ze které získává knihovna zvukové materiály. Z 8000 titulů si lze zapůjčit zvukové knihy, beletrii, naučnou literaturu i pohádky pro děti. Novou službou je možnost zapůjčení tyflopomůcek⁹ a hmatových her. Čtenářem této knihovny se stává člověk na základě potvrzení lékaře o těžké zrakové vadě nebo držitel průkazky ZTP/P. V současné době je zde zaregistrováno cca 220 čtenářů. (KMHK, Pro veřejnost, ©2012)

⁸ Metodická příručka pro práci knihoven s uživateli s postižením. Publikace zahrnuje standardy pro práci knihoven s lidmi se zdravotním postižením včetně výsledků průzkumu služeb knihoven pro tuto skupinu uživatelů. Handicap Friendly. In: SKIP Svaz knihovníků a informačních pracovníků [online]. ©2010-2021 [cit. 2021-07-23]. Dostupné z: <http://www.skipcr.cz/aktuality/archiv-aktualit/handicap-friendly>

⁹ Tyflopomůcky - pomůcky, které usnadňují práci v domácnosti, audiopomůcky, společenské hry, různá měřidla, hodiny, pomůcky, které pomáhají k odstraňování informačních bariér a usnadňují orientaci v prostoru. <https://www.tyflopomucky.cz/>

Kavárnu provozuje sama knihovna. Probíhají zde komorní akce – autorská čtení, literární akce, šachový klub nebo čtenářský klub. Místo je přátelské rodině i domácím mazlíčkům. V designu se opakuje motiv písmen a paleta barev – zajímavostí je hravá tapeta nahrazující kontrastní značení pro nevidomé, „fusingové sklo“¹⁰, které vytvořil sám pan arch. David Vávra ve sklárně. (Scénář exkurze – 13 zastavení, 2013)

Obrázek 13: Kavárna

Galerie/Víceúčelový sál společně s pódium dosahuje rozlohy 192 m² s minimální kapacitou 160 lidí. Pořádají se zde vzdělávací a kulturní akce. Sál je možné rozdělit pomocí akustické stěny na dva menší prostory s intimnější atmosférou a pro konkrétní představení zcela zatemnit. Jeviště i hlediště je doplněno o světla, kterými je možné regulovat intenzitu osvětlení. Před jevištěm je nešťastně ponechán nosný sloup, který z finančního ani statického hlediska nešlo odstranit. (Scénář exkurze – 13 zastavení, 2013)

¹⁰ Fusingové sklo - technika používaná pro spékání a tvarování skla za pomoci vysokých teplot

Knižní sklady jsou vybaveny pojízdným regálovým systémem¹¹ a pojmu až 9800 bm knih. S půjčovnou je sklad spojen výtahem. Ve skladu je nutná stálá přítomnost pracovníka, který posílá knihy do patra, pokud si čtenář nevybere z volné nabídky. (Scénář exkurze – 13 zastavení, 2013)

Obrázek 14: Víceúčelový sál

Zázemí knihovny – prostory určené zaměstnancům knihovny, jsou v přízemí budovy. Jejich lokace byla navržena tak, aby nedocházelo ke křížení cest knihy, čtenářů a zaměstnanců. Tvoří je: služební vchod, nákladní výtah, denní místnost s kuchyňkou, zasedací místnost s 18 místy, ředitelna, kanceláře PR, ekonomického, provozního, metodického a IT oddělení. Dále to jsou: 3 kanceláře, kde probíhá nákup a zpracování fondu, knihařská dílna a provozní dílna. (Studie ekonomického hodnocení projektu, 2010, s. 12)

Oddělení pro dospělé nabízí volný výběr cca 80 tis. svazků od krásné literatury po literaturu naučnou, časopisy, noviny nebo cizojazyčnou beletrii. Půjčovna je vybavena počítači pro užití online katalogu a samoobslužným výpůjčním zařízením „selfcheck“, rozmístěnými v okolí

¹¹ Pojízdný regálový systém – skladový systém, který umožňuje maximálně využít skladovací prostor, zmenšit prostorovou náročnost a vytvořit obslužnou uličku tam, kde je potřeba.

obslužného pultu. Interiér je vyřešen tak, aby poskytl návštěvníkům i odpočinkové zóny nebo místa pro studijní účely (cca 50 míst). Oddělení je propojeno podobně jako hudební oddělení se skladem v přízemí. I zde je malý sál, kde se pořádají komornější přednášky zhruba pro 30 osob nebo se místnost využívá jako počítačová učebna. (Studie ekonomického hodnocení projektu, 2010, s. 13)

Referenční centrum navazuje na oddělení pro dospělé. Tento prostor knihovny je vyhrazen pro studium literatury o Hradci Králové, staré hradecké listy, včetně místních periodik. Čtenářům jsou zde k dispozici stolní počítače (8 ks), studijní místa (18 míst) nebo uzamykatelné studijní boxy (2 individuální a 1 týmová studovna). (KMHK, Pro veřejnost, ©2012)

Obrázek 15: Oddělení pro dospělé

Informační středisko Europe Direct je součástí Referenčního centra a poskytuje informační služby z oblasti Evropské unie. (KMHK, Pro veřejnost, ©2012)

Interiér **dětského oddělení a oddělení pro mládež** je inspirovaný stavebnicí Merkur, ale v dřevěném provedení. Je zde mnoho odpočinkových koutů, hracích míst a kreslicí místnost. Malí čtenáři zde najdou nejen knihy a časopisy, ale i deskové a lekotékové hry, hravé kufříky, audioknihy nebo DVD. Útulnost dotváří barevná „hnízdečka“ s prateľnými potahy. Ve vloženém mezipatře, přístupném po točitém schodišti, je prostor určený starší mládeži s pohodlným intimním sezením a kancelář pracovníků dětského oddělení. (Studie ekonomického hodnocení

projektu, 2010, s. 13) Během roku knihovna pro děti připravuje speciální akce a vzdělávací aktivity. Dětské oddělení založilo také kluby pro malé i studenty. (KMHK, Pro veřejnost, ©2012)

Obrázek 16: Dětské oddělení

Hudební oddělení je velmi prostorné a účelně řešené. Nejstarší a největší hudební knihovna v ČR nabízí literaturu o hudbě, gramodesky, noty, CD, hudební a filmová DVD. Oddělení je vybaveno studijními stolky, odpočinkovými místy s možností individuálního poslechu CD, počítači pro vyhledávání v online katalogu nebo pro užití veřejného internetu. V poslechovém sále se pořádají pořady pro školy a veřejnost. Má vlastní informační pracoviště, které nabízí přístup do hudebních databází. (KMHK, Pro veřejnost, ©2012)

6.3 Standard pro dobrou knihovnu

Knihovna města Hradce Králové se řídí doporučenými kritérii ustanovenými v metodickém pokynu Ministerstva kultury „**Standard pro dobrou knihovnu**“¹²: „Dokument

¹² Metodický pokyn vychází z obecných principů Manifestu IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách z r. 1994 a návazné směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven z r. 2012.

členění knihovny do velikostních kategorií podle obsluhované populace a definuje optimální podmínky vybavení veřejných knihoven. Indikátory standardu jsou nástrojem posuzování podmínek, které má konkrétní knihovna pro provozování služeb“.

Provozní doba knihovny pro veřejnost

Knihovna je pro veřejnost otevřena v pondělí, středu, čtvrtek, pátek od 8.00 do 18.00 hodin, v úterý od 12.00 do 18.00 hodin a v sobotu od 8.00 do 12.00 hodin (Doporučený počet hodin je 50 a více / pro 40 001 a více obyvatel). Dostupnost knihovny rozšiřuje nabídka online služeb na webu knihovny. Vracet knihy lze přes biblioboxy u vchodu do budovy knihovny.

Tvorba knihovního fondu a informačních zdrojů

Stav knihovního fondu k 31. 12. 2020 byl 533 023 jednotek. Roční přírůstek v r. 2020 byl cca 20 500 knih, hudebnin, audiovizuálních děl, pomůcek a hraček pro děti a dalších dokumentů. Knihovní fond je dlouhodobě kvalitně a systematicky doplňován a návštěvníkům je nabízeno široké spektrum aktuální i starší literatury lepším a bezpečnějším systémem výpůjčky knih. (Knihovna by měla mít minimálně 2 knihovní jednotky / 1 obyvatele)

<https://www.knihovnahk.cz/o-knihovne/co-nabizime>

Umístění knihovny v obci

Budova knihovny se nachází v centru města, v obydlené části Hradce Králové. Docházková vzdálenost nepřesahuje standard dostupnosti (15 min pěší chůze nebo jízdy MHD) a je dobře přístupná i osobním vozem. Vstup do budovy je bezpečný, z ulice Wonkova, která je mimo hlavní komunikaci. Knihovna je přístupnější také pro nevidomé a slabozraké, pro zdravotně znevýhodněné a handicapované – prostředí budovy je zcela bezbariérové, uživatelům umožňuje orientaci po knihovně srozumitelný orientační systém a individuální přístup personálu.

<https://www.knihovnahk.cz/bez-barier>

Plocha knihovny určená pro uživatele

Došlo ke sjednocení ústřední půjčovny a centrálních skladů do jednoho objektu. V budově knihovny vznikly větší prostory pro hudební knihovnu, oddělení pro děti a mládež a prostory pro pořádání kulturně vzdělávacích akcí. Nově vznikla studovna prezenční literatury, studov-

na hradecezií i referenční centrum. Sociální zázemí knihovny je nyní na vysoké úrovni. (Knihovna by měla nabídnout uživatelům nejméně 60m² / 1000 obyvatel)

Studijní místa pro uživatele knihovny

V knihovně je kladen důraz na dostatečný prostor určený pro prezenční studium a četbu. Studijní místa jsou vybavena odpočinkovým sedacím nábytkem, kde mohou dospělí, děti a mládež pracovat s knihovními dokumenty a informačními zdroji, ať už ve skupině nebo individuálně. Patří sem místa ve čtenářských koutcích, seminárních a studijních prostorech a v audiovizuálních a dětských odděleních. Vyhledávané jsou také uzamykatelné studovny a literární kavárna, v létě pak střešní terasa. (Pro více jak 40 000 obyvatel je doporučeno mít v knihovně 120 a více studijních míst)

Přístup k internetu a informačním technologiím

Knihovna disponuje počítači napojenými na internet a dostatečné množství zásuvek pro výpočetní techniku. Vybraná studijní místa jsou vybavena technikou, které umožňují využívat zvukové, zvukově obrazové, multimediální dokumenty a internet pro zrakově postižené a nevidomé. Průběžně dochází k obnově počítačů a dalších informačních technologií, aby jejich stáří nepřesáhlo doporučenou dobu 5 let. Služba Wi-Fi (lokální bezdrátová síť) je zdarma bez nutnosti registrace. (Doporučený počet stanic je 20 a více / 40 001 a více obyv.)

Webová prezentace knihovny

Webová stránka knihovny www.knihovnahk.cz je přehledná, uživatelsky přívětivá a dostupná 24 hodin, 7 dní v týdnu. Má řadu interaktivních funkcí, nabízí virtuální služby a soubory odkazů, které umožňují propojení na licencované elektronické informační zdroje. Je zpracována v souladu s pravidly tvorby přístupného webu¹³. Pravidelně jsou prováděny aktualizace a údržba. Knihovna nabízí své služby online, využívá nejen sociální sítě¹⁴, ale i knihovnický

¹³ Pravidla přístupného webu s ohledem na potřeby zrakově a sluchově znevýhodněných uživatelů a uživatelů se sníženou hybností rukou nebo poruchami soustředění <http://www.pristupnost.cz/o-pristupnosti/>

¹⁴ Instagram KMHK https://www.instagram.com/knihovna_hk/

Facebook KMHK <https://cs-cz.facebook.com/Knihovna.mesta.Hradce.Kralove>

youtube kanál¹⁵. (Informace o knihovně a jejích službách by měly být zajištěny dálkovým přístupem prostřednictvím webové stránky knihovny a pomocí sociálních sítí.)

Elektronický katalog knihovny na internetu

Informace o jednotlivých titulech a knihovních jednotkách, které jsou dostupné v knihovním fondu lze nalézt v elektronickém online katalogu Tritius. Ten je přístupný na webových stránkách knihovny a z terminálů, které jsou umístěny v půjčovnách. Registrovaní čtenáři si mohou vypůjčit e-knihy, které knihovna nabízí ve spolupráci s portálem Palmknihy/eReading. Nabídka e-knih je dostupná z online katalogu knihovny. Knihovna se svými záznamy podílí na **Souborném katalogu ČR**, na projektu **Národní virtuální fonotéka** (digitalizace gramodesek) a aktivně se připojila do portálu **Knihovny.cz**.

Personální zajištění, kvalifikace a vzdělávání pracovníků knihovny

Počet pracovních úvazků na jednotlivých pracovištích odpovídá zájmů uživatelů o služby, které knihovna poskytuje. Na pořádání kulturních a vzdělávacích akcí knihovny se podílí všechna oddělení knihovny, využívá se i služeb dobrovolníků. Taktéž zajišťuje odborné praxe a stáže. Cílem Knihovny města Hradce Králové je zajistit vzdělávání knihovníků, prohlubovat, zvyšovat nebo rozšiřovat jejich kvalifikace a vytvořit profesionální tým knihovny. (Ročně by měl být 1 pracovník odborně dozdělán / minimálně 48 pracovních hodin)

Vzdělávací, kulturní a komunitní akce knihovny

Knihovna plní svou roli kulturně vzdělávacího a komunitního centra – nabízí velmi bohatý kulturní program a vzdělávací akce pro veřejnost. Systematicky se věnuje práci se školami a školkami v oblasti čtenářské gramotnosti, pořádá výstavy, věnuje pozornost hradeckým seniorům a nevidomým. Spolupracuje s městem na několika společných projektech a komunitním plánování: Plán rozvoje sociální a související služby – Navazující volnočasové aktivity pro rodiny s dětmi a mládež; Senioři. Účastní se městských projektů – Den rodiny; Informační den o sociálních službách; Přátelské odpoledne. Je fakultním pracovištěm Univerzity Hradec Králové. (Doporučený počet akcí za rok je 600 až 1100/ pro více jak 40 000 obyv.)

¹⁵ Youtube KMHK https://www.youtube.com/channel/UC_LvvhAuVCnLVZKw6R862MA?view_as=subscriber

Měření spokojenosti uživatelů knihovny

V r. 2015 provedla knihovna průzkum spokojenosti¹⁶ svých uživatelů formou dotazníkového šetření. Na podzim r. 2020 proběhl průzkum dětského čtenáře¹⁷, který vlivem pandemie nebyl uzavřen a pokračuje dál v r. 2021. Návštěvníci a čtenáři knihovny vyzdvihli jednoznačně práci personálu knihovny, kvalitu výpůjční služby a provozní dobu knihovny. Chválili také nové prostory knihovny a příjemné prostředí. Knihovna se dlouhodobě snaží zajistit takový rozsah potřeb, aby uspokojila celou komunitu. (Doporučená doba měření spokojenosti uživatelů / každých 5 let / formou standardizovaného dotazníku)

Důkazem plnění standardu knihovnických služeb je také několik ocenění, které knihovna za dobu svého působení v nové budově získala a řadí se tak mezi **Místa přátelská rodině**¹⁸:

- Městská knihovna roku 2013 – absolutní vítěz (r. 2013)
- Certifikát Handicap Friendly pro zrakově postižení (r. 2016)
- Kamarádka knihovna 2016 – nejlepší knihovna pro děti (r. 2017)

Vycházela jsem z dokumentů „*Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2019 - Statistická ročenka*“, „*Výroční zprávy Knihovny města Hradce Králové 2019*“ a „*Tiskové zprávy Knihovny města Hradce Králové*“.

¹⁶ *Průzkum spokojenosti uživatelů Knihovny města Hradce Králové 2015*. Hradec Králové, 2015. Dostupné také z: https://www.knihovnahk.cz/files/tinymce/pro-media/medialni_vystupy/tiskove_zpravy/TZ_Pruzkm_spokojenosti_2015.pdf

¹⁷ ČIŽINSKÁ, Barbora. *Výroční zpráva: Knihovny města Hradce Králové 2020*. Hradec Králové, 2020. Dostupné také z: https://www.knihovnahk.cz/files/tinymce/pro-media/o_knihovne/vyrocní_zpravy/VZ_2020.pdf

¹⁸ Místa určená zdarma rodinám s malými dětmi, jako zázemí pro krátký oddech, nakrmení děťátka a jeho přebalení, s dostupnou tekoucí vodou a toaletou. Místa přátelská rodině jsou označena speciálním logem. <https://www.hradeckralove.org/mista-pratelska-rodine/d-50354>

7 Praktická část

Praktická část bakalářské práce je založena na metodě kvalitativního výzkumu, který je proveden formou případové studie přesunu Knihovny města Hradce Králové z nevyhovujících prostor v objektu v Tomkově ulici č. 177, do nově zrekonstruovaných prostor bývalé továrny ve Wonkově ulici 1262/1a. Zvolená metoda zahrnuje analýzu provedenou na základě polostrukturovaných rozhovorů se zástupci vedení Knihovny města Hradce Králové, architektem budovy bývalé továrny Vertex a zřizovatelem knihovny, Magistrátem města Hradec Králové.

Nezbytnou součástí práce je definování výzkumné otázky: ***Podářilo se rekonstrukcí splnit všechny požadavky a cíle, které se stanovily v projektu "Revitalizace objektu továrny Vertex na Centrum celoživotního vzdělávání"?***

7.1 Metodika případové studie

Stěžejním pramenem pro výzkumnou část bakalářské práce se stala publikace: *Kulturní Hradec Králové, Knihovna města Hradce Králové v letech 1894-2012*, kterou vydala knihovna u příležitosti otevření nové budovy knihovny „Centra pro celoživotní vzdělávání“. Další důležité materiály mi byly poskytnuty z Magistrátu města Hradec Králové, který je zřizovatelem knihovny. S laskavým svolením pana Ing. Slánského z firmy JIKA-CZ, s. r. o. mi byly zapůjčeny k nahlédnutí jejich dokumenty, které pořizovali v průběhu projektu a výstavby. Paní Mgr. Čížinská a paní Holá z Knihovny města Hradce Králové mi umožnily prohlédnout si celou budovu knihovny, obzvlášť místa, kam se běžný návštěvník knihovny nepodívá, zároveň mi byly nápomocny s dotazy týkající se přestavby i samotného provozu knihovny. Díky jejich vstřícné pomoci jsem mohla prostudovat dokumenty k přestavbě budovy, které má knihovna k dispozici. Pouze společnost STAKO, spol. s r. o., která prováděla stavební úpravy, ani po opakované žádosti, neprojevila zájem o spolupráci. Odborné informace jsem čerpala z publikací: „*Standard pro dobrou knihovnu, 2020*“, „*Metodický pokyn pro postupy rekonstrukce knihoven, 2019*“ a „*Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území České republiky, 2012*“.

Podobnou stavbou v České republice, která měla původně průmyslový charakter a byla přestavěna na kulturní objekt, je Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně¹⁹. Zlínská knihovna byla v r. 2013 přemístěna do zrekonstruovaných továrních budov 14 a 15 areálu firmy Baťa, kde v prostoru vznikl komplex 14/15 BAŤŮV INSTITUT. Stejně jako hradecká knihovna je budova tvořená železobetonovým základem s nosnými sloupy. Zahraniční knihovnou, jejíž stavba stojí v bývalé tovární oblasti a stejně jako zmiňované knihovny si uchovává původní průmyslový ráz je např. Biblioteket Rentemestervej v Dánsku²⁰. Objekt knihovny tvoří vznášející se boxy, které jsou potažené zlatým tahokovem a podobá se vyskládanému stohu knih. V budově knihovny lze nalézt kavárnu, soustavu schodišť propojující patra a koncertní sál.

7.2 Kvalitativní rozhovory s vybranými respondenty

Při výběru vhodných respondentů jsem vycházela ze zahraničních studií a odborné literatury, které jsou zpracovány podobnou výzkumnou metodou – polostrukturované rozhovory jsou vedeny s knihovníky, architekty, popř. se zřizovateli knihovny. Jejich účelem je prozkoumání a definování prostoru knihoven v procesu návrhu celé knihovny. Ve své studii *Planning and Designing Academic Library Learning Spaces: Expert Perspectives of Architects, Librarians, and Library Consultants, 2016* poukazuje autorka Alison Head na důležitost spolupráce architektů s knihovníky a s místními zřizovacími orgány ve městě, kteří by měli propojovat své znalosti a zkušenosti, aby mohli vytvořit jedinečné knihovní prostory a uspokojit tak potřeby uživatelů: „V rámci série *Project Information Literacy (PIL) Practitioner Series* jsou prezentována kvalitativní data ze 49 rozhovorů provedených se vzorkem akademických knihovníků, architektů a knihovních poradců.“. (Head, 2016) Účelem studie *User perceptions of library buildings: Architectural and design element preferences in the public library, 2014*, ve které se autorka Debbie Fox zaměřila na městské knihovny a komunity v Christchurch, bylo identifikovat konkrétní designové a architektonické prvky, které by uživatelé knihovny rádi viděli v nových i zrekonstruovaných budovách knihoven: „Rámec této případové studie a kvalitativní metodika byla použita ke generování potřebné hloubky infor-

¹⁹ https://www.kfbz.cz/sites/default/files/souboryredakce/vz_2013.pdf

²⁰ <https://bibliotek.kk.dk/bibliotek/rentemestervej>

mací k pochopení velmi konkrétní situace. Pro tuto studii bylo provedeno dvanáct polostrukturovaných rozhovorů.“ (Fox, 2014) V další studii *The library as a multidimensional space in the digital age* se autor Pentti Mehtonen snažil prozkoumat, jak je prostor knihovny konceptualizován v celém procesu návrhu knihovny. Hlavní výzkumný materiál studie se skládal z polostrukturovaných rozhovorů s klíčovými osobami zapojenými do budování knihoven, různé plánovací a konstrukční dokumenty: „*Návrh knihovny je pragmatický a kontextový proces, kdy jsou cíle designu formulovány ve spolupráci s klíčovými jednotlivci zapojenými do procesu. Na základě analýzy výzkumného materiálu je představen multidimenzionální model knihovního prostoru, který se skládá z fyzického, sociálního a digitálního prostoru.*“ (Mehtonen, 2016) Inspirací mi byla také kniha *Old & New: Design Manual for Revitalizing Existing Buildings, 2010*, ve které hovoří architekti o budování knihoven ve stávající infrastruktuře. Ta vyžaduje vysoce specifické přístupy v plánování, konstrukci a implementaci knihoven do již definovaných budov: „*Většina budov, které budou v Evropě v nadcházejících desetiletích zapotřebí, je již dávno postavena. Budovatelské úkoly budoucnosti spočívají v dovedném opětovném použití a transformaci stávajícího stavebního fondu, ať už jde o přestavbu historických center měst, výstavbu přístavby obytných staveb, rozšiřování veřejných budov nebo přestavbu celých areálů továrny.*“ (Jäger, 2010)

Rozhovory obsahují osm předem definovaných otázek směřovaných na jednotlivé respondenty podle pracovního zařazení (architekt, ředitelka knihovny, zřizovatel). Konkrétní odpovědi jsou doplněny o přidružené dotazy, které vyplynuly v průběhu jednotlivých rozhovorů a slouží k prohloubení daného tématu. S dotazovanými respondenty jsem se setkala osobně v místě jejich pracoviště, v jednom případě, v místě mého bydliště a pracoviště. Rozhovory probíhaly v příjemné atmosféře v průběhu května a června v roce 2021. Respondenti byli velice ochotní, vstřícní a trpěliví. Pomocí nahrávacího zařízení byly rozhovory zaznamenány. Díky autorizaci byly některými doplněny o poznámky a informace, které dotazovaní vnímali jako zajímavé nebo špatně formulované, popřípadě měli zájem o přidání některých nevyřčených bodů. Přepis rozhovorů, seznam otázek a vzor informovaného souhlasu s uveřejněním jsou uvedeny v příloze bakalářské práce. Po konzultaci s vedoucí bakalářské práce PhDr. Barborou Drobíkovou, Ph.D. jsem se rozhodla rozhovory neanonymizovat, a to z toho důvodu, že zvolení respondenti jsou veřejně činné osoby a jejich působení v době nebo po rekonstrukci knihovny je všeobecně známo. Oslovení respondenti byli informováni, že jejich identita bude zveřejně-

na a bude součástí textu. S uveřejněním jmen za účelem vzniku bakalářské práce všichni souhlasili. Informované souhlasy jsou uloženy v archivu autorky bakalářské práce.

Ředitelka Knihovny města Hradce Králové, Centra celoživotního vzdělávání Mgr. Barbora ČIŽINSKÁ – V letech 1992–1998 studovala na Filozofické fakultě UK v Praze obor Informační studia a knihovnictví. V letech 1993 – 1998 pracovala v Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK jako pomocná vědecká pracovníce a knihovnice. Působila v Odborné knihovně Ministerstva financí ČR jako katalogizátorka (1996–1998), poté jako rešeršerka a redaktorka webu (1998–2002), a nakonec se stala vedoucí této knihovny (2002–2007). Od r. 2012 je ředitelkou Knihovny města Hradce Králové. Publikuje články v odborných periodikách (Ikaros, U nás, Čtenář atd.). Je členkou Svazu knihovníků a informačních pracovníků. Mezi její zájmy patří běh, literatura a lidé. (Slovník českých knihovníků, 2014)

Architekt revitalizovaného objektu Akad. arch. David Vávra – Narodil se v Praze – Braníku, kde také od té doby žije. Po studiu gymnázia absolvoval stavební fakultu ČVUT a Akademii výtvarných umění v Praze. Pracuje ve vlastním architektonickém ateliéru, v němž vznikla řada pozoruhodných realizací interiérů (např. restaurace divadla Akropolis získala zvláštní cenu Interiér roku 1994), rodinných domů v okolí Prahy a rekonstrukcí divadel (Dobeška, Švandovo divadlo na Smíchově). Základající člen divadla Sklep, filmový a divadelní herec, scénárista, scénograf, básník, průvodce a spoluautor naučně-populárního televizního seriálu o moderní architektuře Šumná města. (Vávra, 2017, s. 155–156)

Vedoucí odboru kultury, sportu a cestovního ruchu Magistrát města Hradec Králové Mgr. Aleš Mokren – po absolutoriu Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy Praha v oboru učitelství matematiky a fyziky v roce 1989, nastoupil jako vedoucí oddělení audiovizuální techniky v domě dětí. Od roku 1993 byl ředitelem Kulturního domu Dubina v Pardubicích, v letech 1996–2001 vedoucím odboru Public Relations a tiskovým mluvčím firmy Synthesia Pardubice. Následně se věnoval projektu „Internet do škol“ a byl ředitelem Tiskového střediska firmy COP services. Od roku 2005 je vedoucím odboru na Magistrátu města Hradec Králové. Zajímá se o lidové zvyky a tradice, je vedoucím folklorního souboru Baldrián, pořadatelem Slavností perníku a Pernštýnské noci resp. Folklorního festivalu vše v Pardubicích. (Mokren, 2021)

7.3 Analýza rozhovorů

V této kapitole jsou pomocí obsahové analýzy vyhodnoceny rozhovory s oslovenými třemi zástupci – paní Mgr. Barborou Čížinskou (Čížinská), Akad. arch. panem Davidem Vávrou (Vávra) a panem Mgr. Alešem Mokrenem (Mokren). Rozhovory jsou představeny formou komparace. Analýzy jsou doplněné o citace respondentů. Z osmi otázek, které byly položeny respondentům, vyplynula tři stěžejní témata, kterými jsou: projekt a rekonstrukce budovy, knihovna a její služby v nové budově, vize a budoucnost knihovny.

7.3.1 Otázky vztahující se k projektu a rekonstrukci továrního objektu, dosažení vytyčených cílů v projektu, výběr místa a okolí knihovny a rozvržení jednotlivých oddělení knihovny

Projekt „Revitalizace objektu továrny Vertex na Centrum celoživotního vzdělávání“ trval od prvního záměru do slavnostního otevření nové knihovny skoro 10 let. *„Možná je to tak správně, snadno vzniklé projekty potom nemají v sobě to, že jsou lehce vyvzdorované“*. (Vávra) Oslovení respondenti se shodli, že hlavním **cílem projektu** bylo centralizovat služby knihovny do jednoho prostoru a zásadně je zkvalitnit. *„V CCV jsou hezké, obří sklady, kde je výborný pojízdný policový systém, který můžete posouvat, abyste se dostali do uliček. Sklady myslím, jsou navrženy a fungují velice dobře.“* (Vávra)

Výběr budovy nebyl náhodný: *„Rozhodla zásadní věc, že když tovární budova unese textilní stroje, unese i knihovní fond.“* (Mokren) Oslovený pan architekt Vávra měl možnost navštívit evropské knihovny, zmapovat a ujasnit si, jak knihovny fungují a inspirovat se zajímavými prvky. Zadání hradecké knihovny bylo ale jedinečné tím, že do již existujícího prostoru pan architekt Vávra musel vepsat jednotlivé prostory požadované knihovnou. Existovaly různé **varianty architektonických studií**, které vedení města i knihovny připomínkovalo, avšak panovala všeobecná snaha najít optimální řešení, které by vyhovovalo všem. Samotná revitalizace budovy je podle ohlasů veřejnosti velmi zdařilá. *„Architektura nové budovy knihovny je rozhodně unikátní velikostí prostoru, charakterem stavby, svou barevností a moderností. Z pohledu knihovníků bychom prostor pojali možná mnohem praktičtěji, ale pan architekt Vávra viděl do budoucnosti a vytvořil ze zchátralého objektu zajímavý a inspirativní prostor.“* (Čížinská)

Na otázku, zda není knihovna svým **umístěním** do Wonkovy ulice odtržena od všech ostatních kulturních zařízení, které jsou v centru města, se respondenti shodli, že je naopak vhodnější, když jsou kulturní zařízení rozmístěna v přílehlých částech města. *„Divadelní Festival v Hradci Králové je fenomén pro město a nejbližší okolí. Řada pořadatelů akcí by je chtěla uskutečnit v tomto týdnu, protože vědí, že lidé na akce přijdou. A my říkáme ne, město má žít po celý rok a minimálně v letním období, v průběhu čtyř měsíců. To je má odpověď na to, jestli by měly být všechny kulturní instituce nahuštěné v jednom „středobodě“. Naopak si myslím, že rozložení do nějakého prostoru je lepší.“* (Mokren) Navíc může nyní knihovna dojíždějícím návštěvníkům nabídnout parkovací místa k stání, v blízkosti budovy je nákupní zóna a dostupná je i hromadná doprava.

Rozvržení jednotlivých oddělení knihovny bylo dáno železobetonovou konstrukcí budovy a rastrem nosných sloupů. *„Úplně zásadní idea je – kam nemůže světlo, jsou knihy, kde je světlo, je člověk.“* (Vávra) Návrhy prostoru knihovny vznikaly pomocí zakreslených „čtverečků“, které se postupně posunovaly a upravovaly, dokud nebyl rozvržený stav pro všechny ideální. Výpůjční plocha byla navýšena vestavěnými patry, kde je sice nižší strop, ale celý prostor knihovny je přisvícen 140 světly, tudíž jsou všechny prostory knihovny dostatečně osvětlené. V proudu času se ukázalo rozvržení některých oddělení jako komplikované. *„V patře knihovny by bylo bývalo logičtější spojit informační centrum s hudebním oddělením, jenž má podobný charakter, ale vzhledem k množství knihovního fondu oddělení pro dospělé, bylo nutné jej spojit s informačním oddělením.“* (Čížinská) Výtečným řešením, které se podařilo prosadit, bylo umístění zvukové knihovny pro nevidomé a slabozraké v přízemí budovy, nikoli v patře. Návštěvníci se zrakovým handicapem tak mají bezpečnější a snadnější přístup do oddělení přímo z venkovních míst a nemusí složitě procházet půlkou budovy. I když jsou prostory budovy velkorysé (pozn.: 8 000 m², z toho jsou vnitřní prostory o velikosti 5 500 m²), má budova své limity a není možné jít proti daným technologickým procesům.

7.3.2 Otázky směřující na chod knihovny v nové budově, funkčnost interiéru a jednotlivých kusů vybavení, oddělení knihovny a zázemí pro zaměstnance knihovny a kavárna

Další dotazy směřovaly na chod knihovny v nové budově. Dotazovaní respondenti zmínili několik konkrétních bodů, které se s provozem ukázaly jako zbytečné, chybné nebo se

s nimi při projektu a realizaci nepočítalo. Naopak vyzdvihli zařízení interiéru i oddělení knihovny. „*Pan architekt Vávra udělal maximum pro to, aby se návštěvníci v knihovně cítili příjemně – zvolil dřevěné světlé prvky, barevnost a prostor působí velmi vzdušně a přátelsky*“.
(Čižinská)

Respondenti chválili **interiér knihovny**, který je vkusně a účelně vybaven. Prostory působí vzdušně, přívětivě a útulně. „*Úplně základní myšlenka u interiéru byla – kniha je ze dřeva, kniha se musí dávat na dřevo, nikoli na kov.*“ (Vávra)

Jedním z prvků, který je všemi respondenty uváděn jako příjemnou a hojně využívanou částí knihovny, je **střešní terasa**. Nabízí návštěvníkům nejen krásný výhled, ale je využívána k letnímu posezení, odpočinku, čtení nebo k různým mimo knihovním aktivitám, jako jsou svatby, poklidné koncerty nebo letní cvičení. „*Tady náhoda lidského běhu potvrdila střešní terasu tím, že se zde konala nejedna svatba.*“ (Vávra) Terasa ale není zkolaudovaná pro hromadné akce, díky umístění na sloupech, je zde omezena kapacita osob i nosnost podlahy. Původně sem pan architekt Vávra navrhoval zimní čítárnu, která měla být částečně zastřešená a zasklená, ale bývalé vedení knihovny se rozhodlo tento záměr nerealizovat a změna se navíc nepromítla do stavebního plánu. Nyní knihovna žádnou čítárnu nemá.

Nadčasovým prvkem, včleněným do prostoru knihovny, se ukázala být realizace **kavárny**. I když počátky jejího provozu nebyly lehké, nyní je neodmyslitelnou součástí hradecké knihovny. „*Kavárna je výbornou propagací knihovny, vedeme v ní všechny pracovní schůzky a doslova žíví naše pracovníky. Zároveň zajišťuje servis pro jiné subjekty, které si tu pronajímají prostory a pořádají akce*“ (Čižinská) Pan architekt Vávra přizpůsobil její podobu charakteru knihovny – fusingové sklo v designu písmenek je použito uprostřed kavárenských stolečků. Zároveň i obslužný pult je koncipován v designu písmenek, na začátku pult začíná písmenem „A“ a končí písmenem „Z“. Myšlenkou bylo usnadnit obsluhu identifikaci hostů u obsluhovaného stolu, místo obvyklého číselného značení je zde značení písmenkové.

Některé kusy nábytku se osvědčily, k jiným si návštěvníci cestu nenašli. Příkladem je unikátní **sedací nábytek typu vis-a-vis**, který je velmi nápaditě pojatý, navržený tak, aby se v něm mohli nerušeně usadit dvě osoby, s odkládacím stolečkem, v místě knihovny s dostatečným přirozeným světlem, v tzv. zóně klidu. „*Upřímně je těžké vyhovět všem, každý má jiný názor, jak knihovník, tak návštěvník – někdo si chce sednout na pevnou židli, náctiletí se chtějí pova-*

lovat, senioři se hůř zvedají z pohodlných křesílek, někdo chce komunikovat, jiný si žádá soukromí.“ (Čižinská)

Stejně tak se dostatečně nevyužívají uzamykatelné **studijní boxy**, které ač v zahraničí hojně využívané, v městské knihovně nenašly větší uplatnění. Vhodnější a účelnější by byly spíše ve vědeckých a studijních knihovnách. Dalším bodem k zamyšlení jsou **obslužné pulty** – např. v dětském oddělení neodpovídá velikosti dětských čtenářů a v šatně není pro obsluhu dost dobře přístupný z chodby knihovny.

Pan architekt Vávra s paní ředitelkou Čižinskou se zmínili o **osvětlení regálů** volného výběru knih, které jsou v dospělém oddělení. Zajímavá idea, která se v provozu knihovny ukázala jako energeticky náročná a díky oslňujícím žárovkám špatná pro orientaci. *„Ve všech knihovnách je osvětlení nahoře a dole není vidět. Navrhli jsme trubice s perforovaným plechem, aby bylo vidět i v dolní části regálu, ale ony hodně oslňují. Myslím, že toto osvětlení bylo gestem, které se s provozem ukázalo jako zbytečné.“ (Vávra)* Osvětlení se používá pro efektivní noční exkurze a je spíš zajímavým prvkem, než prakticky využitým nápadem.

Další myšlenkou, kterou respondenti vnímají odlišně a jenž se nepodařila zrealizovat dle představ architekta, bylo vybavení dětského oddělení ve stylu stavebnice **Merkur**. Ze zamýšleného atypického nábytku zbyly v dětském oddělení pouze židle a letadlo. I přes nejasnosti s průzkumy oblíbenosti stavebnice u chlapců, či dívek a díky nezměrné fantazii pana architekta Vávry získalo dětské oddělení nadčasový jedinečný design. *„Některé věci z Merkuru jsme nahradili boxy, barevnými hnízdy – myšlenkou tohoto kusu nábytku bylo, že po obvodu mohou sedět třeba předčasně zestárlé děti, které si čtou v osmi letech Zolu a uprostřed, kde jsou proti sobě sezení se sundavacími polštáři, si mohou děti postavit úkryt a na ně se pak dívají odrostlejší děti s nadhledem, že oni si ještě hrají.“ (Vávra)*

Na dotaz týkající se spokojenosti se **zázemím pro pracovníky knihovny** odpověděla paní ředitelka Čižinská: *„Kanceláře jsou tu prostorné, světlé a dá se tu přirozeně větrat. Máme také vnitřní, menší kanceláře v jednotlivých odděleních, ale tam je to trošku horší se vzduchotechnikou. Dále mají zaměstnanci k dispozici sociální místnosti a kuchyňky, sprchu, prostě pohodlné zázemí, o kterém se nám dřív ani nesnilo.“* Z průzkumu, který knihovna prováděla v r. 2015, je patrné, že návštěvníci nejlépe hodnotili nejen nové prostory a nabízené služby, ale hlavně vstřícnost a ochotu personálu knihovny. Spokojení zaměstnanci jsou alfou omegou

úspěšné knihovny, jak dále pokračuje paní ředitelka Čížinská: „*Mou prací a vizí je vytvářet podmínky pro své kolegy tak, aby se mohli realizovat, dělat svou práci dobře a byli tu spokojeni. V naší knihovně totiž pracuje úžasný tým*“ a podobně se k personálu knihovny vyjádřil zástupce Magistrátu města Hradec Králové, který uvedl: „*Přerodem tohoto místa, v tomto uchopení, v těch myšlenkách a personálem, protože je to i o tom, že tam máme vynikající paní ředitelku a její tým, se z toho podařilo vytvořit báječné centrum, kam směřuje spousta lidí*“.
(Mokren)

S užíváním budovy vyvstaly určité závady, které jsou přirozené a měly by být opraveny. V budově Knihovny města Hradce Králové tyto zápory nepřevažují nad klady, jak podotýká pan architekt Vávra: „*Architektura nekončí otevřením objektu, architektura žije a jako živý organismus má své nemoci. Architekt by měl být ochoten řešit podobné záležitosti a nenechávat je na někom jiném. Jsem vděčný, že jsem mohl být součástí takového projektu.*“

7.3.3 Otázky k vizím a budoucnosti knihovny, spolupráce s městem HK, propagace knihovny, komunitní centrum města, důležité strategické plány města ...

V této kapitole jsou analyzovány dotazy o **budoucnosti a vizích knihovny** s ohledem na skutečnost, že se knihovna od svého počátku, z malé čítárny a půjčovny knih proměnila v komunitní centrum, které je otevřené a vstřícné všem bez rozdílu. Místo, které naplňuje cíle udržitelného rozvoje, kde se pamatuje na alternativní zdroje, je také inovativní knihovnou a podporuje gramotnost bez rozdílu věku. Shrnutu slovy paní ředitelky Čížinské: „*Snažíme se odstranit bariéry toho, jak lidé vnímají knihovnu – čtete si tady a půjčujeme knížky, ale je to hlavně veřejný prostor pro lidi, schovaný pod střechou, který nabízí všechno možné. Rádi bychom, aby návštěvníci přijali prostor knihovny za svůj, aby se iniciativně podíleli na podobě knihovny a toho, co se v ní děje.*“

Ze stručného ročního přehledu akcí, které knihovna pořádá uvnitř i vně budovy je zřejmé, že se knihovna stala velmi významným **komunitním centrem města**. „*Je to historicky přirozené komunitní centrum a to, že se paní ředitelce společně s týmem knihovníků podařilo v takovém velkém městě dosáhnout toho, co na malých obcích funguje zcela přirozeně, je opravdu kus dobré práce.*“ (Mokren) Knihovna se snaží být součástí všech aktivit a pro-rodinných akcí,

keré město pořádá. „*Na co si vzpomenete, tak my tam jsme a máme připravený program.*“ (Čižinská) Ve srovnání s ostatními kulturně – vzdělávacími institucemi je knihovna svým charakterem jedinečná, soustředí v sobě všechny generace a má univerzální, vše pokrývající rozsah.

Z odpovědí paní ředitelky Čižinské je patrné, že knihovna dál zkvalitňuje své **služby**, snaží se vybavit prostory moderní technologií a užívat všechny prostory budovy „*Máme také grant na 3D dílnu, kterou chceme v létě zřídit ve skladu v hudebním oddělení, kde je k dispozici cca 24 m² nevyužitého prostoru. Ještě hudební oddělení čeká na svou další myšlenku, pracujeme s nápadem zřídit tam nahrávací studio.*“ (Čižinská) Další grant by chtělo vedení knihovny použít na pořízení samoobslužného zařízení pro vyzvedávání rezervací a objednávek a pokrýt tak dny, kdy je budova knihovny pro veřejnost uzavřená.

Všichni respondenti se v průběhu rozhovorů zmínili o **pobočkové síti**, na kterou jsem se nedotazovala, ale která je stejně důležitou součástí knihovny – z ekonomického důvodu byly zrušeny čtyři pobočky v centru města, ale ostatních poboček (*pozn.: 11 poboček*) se revitalizace centrální budovy nedotkla. „*Je vyřešen střed, základ knihovny a ta má ještě kapacitu si vlastními silami nebo za pomoci města revitalizovat své pobočky, které jsou v místech docházkové vzdálenosti.*“ (Mokren)

Na otázku týkající se **spolupráce a využívání prostoru knihovny** k akcím pořádaným městem Hradec Králové odpovídali zástupce města pan Mokren i paní ředitelka Čižinská. Prostory knihovny, hlavně pak sály, využívá město k zasedání orgánů valné hromady nebo výkonných výborů dobrovolných svazků obcí – Královská věnná města a Česká inspirace nebo konference projektu SMART City města. Vedení Magistrátu města Hradec Králové se snaží vyvažovat svou pozornost mezi všechny kulturní instituce ve městě. Volba místa se řídí také velikostí akce a možnostmi nabízeného prostoru. Velmi dobré ohlasy zaznamenal Magistrát města Hradec Králové na pravidelné „Setkání s jubilanty“, které se koná v prostorách knihovny, většinou poslední pondělí v měsíci. „*Společenská událost, která se odehrává pravidelně právě v knihovně, v přízemním sálu z toho důvodu, že je budova bezbariérová.*“ (Mokren) Stejně tak spolupráci s městem hodnotí paní ředitelka Čižinská: „*Spolupráce s městem je na dobré úrovni, je zde ochota vyjít si vzájemně vstříc.*“ Knihovna je také otevřená spolupráci i s jinými kulturně-vzdělávacími subjekty a neziskovými organizacemi ve městě. Vše funguje

na vzájemné komunikaci, město zasahuje pouze tehdy, pokud se objeví zajímavá myšlenka, kterou je potřeba institucím předat a zkoordinovat jejich setkání. Spolupráci knihovny s ostatními kulturními zařízeními ze své pozice vedoucího odboru kultury komentuje její zástupce slovy: „*Knihovna spolupracuje s řadou agentur a institucí bez našeho přičinění. Jako úředník Magistrátu města Hradec Králové se snažím na své pozici, kde pracuji 16 let, hlavně pomáhat a nepřekážet.*“ (Mokren)

V otázce **budoucí spolupráce knihovny s městem** oba respondenti odpověděli, že knihovna spolupracuje s Magistrátem na Koncepci rozvoje kultury města a je klíčovým aktérem připravované „Strategie rozvoje kultury města Hradec Králové pro léta 2022–2030.“ „*Paní ředitelka Čížinská je logicky v pracovní skupině těch hlavních spolupracujících subjektů. A je tam také proto, že knihovna jako kulturní instituce má přesah do celého portfolia kultury, která se děje ve městě.*“ (Mokren) Paní ředitelka Čížinská k tomu dodává: „*Město má tři okruhy komunitního plánování, kde knihovna podporuje skupiny: děti, senioři a sociálně znevýhodněné. Zároveň realizujeme projektové dny pro organizace, které mají na starosti jednotlivé skupiny.*“

Knihovna svou činnost zviditelňuje pomocí **webových stránek**, které se budou v příštím roce inovovat. Stejně aktivně používá **sociální síť** (pozn.: *facebook, instagram*). Web odboru kultury, sportu a cestovního ruchu nepropaguje přímo činnost kulturních institucí, slouží primárně pro úřední potřeby občanů, proto na jednotlivé weby pouze odkazují. Velmi dobře funguje **týdeník Radnice**, který dostávají hradečtí občané do schránek, v počtu cca 43 tis. výtisků. „*O knihovně se v něm píše pravidelně, připomínají se pořádané akce, najdete tam pozvánky a podobně. Touto formou se zviditelňuje činnost knihovny a jsou-li ty informace na webu, dostávají se pak i na facebookový profil města.*“ (Mokren)

Knihovna města Hradce Králové má nezaměnitelný vizuální styl, kterému napomohl pan architekt Vávra nejen volbou barev, ale i písmenkovou tapetou, kterou vymyslel. Nové logo knihovny je tvořené z písmen „KMHK“, která jsou ve čtyřech barevných čtvercích odkazujících právě na barevnost interiéru a ztvárněna jsou způsobem podobným technice Origami. Používá se od té doby, kdy knihovna přesídlila do nové budovy ve Wonkově ulici. Takto se knihovna představuje na svém webu, novému stylu přizpůsobila tištěné a propagační materiá-

ly. „*Hravost pana architekta Vávry nám pomohla a dodala knihovně celý vizuální styl*“ (Čižinská)

7.4 Shrnutí analýzy

„Budova pro knihovnu je významná veřejná stavba, která si zaslouží výrazné architektonické řešení. Symbolika budovy by ovšem nikdy neměla být na úkor funkčnosti. Záleží na dobře formulovaném stavebním programu a vnímavém architektovi a projektantovi, aby se budova proměnila v živý organismus, který plní mnoho úloh.“ (Kurka, 2011, s. 23)

V praktické části jsem pomocí analýzy rozhovorů s vybranými respondenty získala stanovisko k provedené rekonstrukci budovy, k působení knihovny v nových prostorách budovy a stanovisko k zastávání komunitní role kulturně vzdělávacího centra v rámci města Hradec Králové.

Na území města jsou i jiné knihovny (*pozn.: Studijní a vědecká knihovna HK, Univerzitní knihovna Univerzity HK, Lékařská knihovna Lékařské fakulty UK, Knihovna Farmaceutické fakulty UK, Diecézní knihovny, Většina SŠ a VŠ ve městě má vlastní knihovny*), které nabízí oborově specializovaný knihovní fond, ale nenabízí velký rozsah služeb jako knihovna městského typu.

Ze všech uvedených odpovědí respondentů vyplývá, že hlavním záměrem projektu „*Revitalizace továrny Vertex na centrum celoživotního vzdělávání*“ bylo zrekonstruovat chátrající tovární objekt a vybudovat adekvátní prostor pro městskou knihovnu s potřebným zázemím a sklady. Soustředěním několika objektů knihovny na jedno místo, do moderních prostor, rozšířením pracovní doby a zavedením nových služeb se zvýšil zájem současných uživatelů knihovny a vyvolal zájem dalších obyvatel, kteří doposud služeb knihovny nevyužívali. Podařilo se tedy úspěšně naplnit všechny požadavky a cíle, které se v projektu stanovily a které návštěvníci knihovny vyžadovali. I když knihovny 21. století patří stále mezi tradiční společenské instituce, neslouží pouze k využívání knihovnických služeb, dnes jsou knihovny především komunitními centry. Je potřeba jejich budovy revitalizovat a modernizovat tak, aby se naplnily rostoucí požadavky na rozmanitost a komfort uživatelských prostor. Je důležité, aby se knihovny proměnily, aby se našly flexibilní stavební dispozice, které umožní vepsat do

knihoven přednáškové a multifunkční sály, venkovní terasy, kavárny, atria, malírny a dílny, výstavní plochy a další uživatelsky žádané prostory. Vybavit jejich prostory vhodným a mobilním nábytkem, který zohledňuje různé věkové kategorie uživatelů. „*Stát se vyhledávaným místem setkávání a komunitního rozvoje vymezujícího se vůči narůstajícímu virtuálnímu prostředí doprovázenému prohlubující se individualizací společnosti.*“ (Dostálová, 2019)

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo formou případové studie popsat přesun Knihovny města Hradce Králové, Centra celoživotního vzdělávání do nově zrekonstruovaných prostor bývalé továrny Vertex a odpovědět na výzkumnou otázku, zda se podařilo dosáhnout všech požadavků a cílů, které se stanovily v projektu „Revitalizace objektu Vertex na Centrum celoživotního vzdělávání“.

V teoretické části jsem se snažila přiblížit myšlenku, která vedla k revitalizaci původní tovární budovy firmy Vertex, kam se Knihovna města Hradce Králové přesídlila z malých, nevyhovujících prostor. Pro lepší pochopení tématu jsem v úvodu práce popsala historii knihovny a továrního areálu. Součástí je charakteristika a harmonogram projektu, rozpis jednotlivých fází rekonstrukce a finanční plán projektu. V další části jsem představila jednotlivá oddělení a služby, které knihovna díky novým prostorám nyní nabízí. Zhodnotila jsem také činnost knihovny, zda se řídí doporučenými limity a kritérii ustanovenými metodickým pokynem Standardu pro dobrou knihovnu.

V praktické části jsem analyzovala a shrnula informace teoretických poznatků zjištěných z předchozích kapitol a z rozhovorů, které jsem vedla s vybranými zástupci, kteří byli nebo jsou osobně zainteresováni v daném tématu, zastávají odlišné pracovní funkce a mohli tak předat své cenné zkušenosti. Rozhovory byly vedeny s cílem získat stanovisko k provedené rekonstrukci budovy knihovny, stanovisko k působení knihovny v nových prostorách knihovny a stanovisko k zastávání komunitní role kulturně vzdělávacího centra v rámci města Hradce Králové. Sběr dat probíhal na základě kvalitativní metody šetření formou polostrukturovaných rozhovorů. Autorizované přepisy rozhovorů jsou součástí bakalářské práce v části Přílohy.

Z analýzy šetření plyne, že projekt rekonstrukce zchátralého, nevyužitého továrního objektu a vytvoření nového Centra celoživotního vzdělávání se ukázal být velice přínosným pro rozvoj volnočasových aktivit města. V nové budově Knihovny města Hradce Králové se podařilo centralizovat všechna oddělení a sklady, které navýšily svou kapacitu. Rozšířila se nabídka služeb knihovny – nově má knihovna referenční centrum studovny hradecézií, studovnu prezentní literatury, oddělení pro děti a mládež, které je doplněno o malírnu, kreslírnu a odpo-

činková místa. Zlepšilo se zázemí pro zaměstnance i návštěvníky knihovny. Budova knihovny umožňuje využívat prostor i osobám se sníženou schopností pohybu. Návštěvníkům nabízí možnost se občerstvit nejen v kavárně knihovny, ale vychutnat si občerstvení i na střešní terase. Prostory knihovny jsou nyní vhodné pro pořádání kulturně-vzdělávacích akcí nejširšího spektra, výstav, besed a jiných volnočasových aktivit. Knihovna se proměnila na vyhledávané komunitní a kulturně-vzdělávací centrum. Jejich aktivita už není úzce zaměřena jen na poskytování knihovnických služeb, soustředí se především na vzdělávání dětí a seniorů a poskytují vhodné zázemí pro studium. Jak řekl pan architekt Vávra: „*Knihovna je živý organismus*“ a neustále se vyvíjí podle potřeb nebo požadavků návštěvníků a reaguje na společenské, kulturní a technologické změny.

Tyto všechny aspekty by měly být zohledněny při navrhování knihoven 21. století – prostory knihovny by měly být přívětivé ke svým uživatelům, plně funkční, s pestrými službami a samozřejmě bezbariérové. Měly být také vzdušné, prosvětlené s odpovídajícím klimatem. Zaměstnanci i návštěvníci by se měli v prostorách knihovny cítit příjemně. Interiér knihovny by měl být vybaven vhodným, nejlépe mobilním nábytkem, který působí vkusně a pohodlně. Budova knihovny by měla být pro uživatele přístupná z bezpečné a hromadnou dopravou dostupné ulice, s optimální výpůjční dobou.

Výsledky získané výzkumem mohou být nápomocné projektům, které se chystají revitalizovat knihovní objekty, modernizovat nebo přestavovat stávající prostory knihoven. Výzkum rovněž přináší nové informace týkající se fungování knihovny od doby, kdy byla v nové podobě zpřístupněna veřejnosti. Výsledky výzkumu ukazují, že požadavky na současnou knihovnu vyžadují vzájemnou spolupráci a propojení architektů s knihovníky a vedoucími zástupci zřizovatele knihoven. Je zásadní, aby našli společnou řeč. Případová studie Knihovny města Hradce Králové potvrzuje, že jen na základě vzájemné synergie těchto aktérů může vzniknout funkční a jedinečný prostor, protože neexistuje univerzální návod na postavení knihovny.

Seznam použité literatury a zdrojů

1. ATELIER ATREA. *Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012 [cit. 2021-06-01]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/Doporuceni_Vystavba_07_05_2012DEF.pdf
2. BERAN, Lukáš. *Přádelna bavlny Richarda Anningera, Městská knihovna. Industriální topografie: průmyslová architektura a technické stavby* [online]. VCPD FA ČVUT Praha, 2013 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <http://www.industrialnitopografie.cz/karta.php?zaznam=V004931>
3. CEJPEK, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. 2. dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 978-80-246-0323-0.
4. CERNIŇÁKOVÁ, Eva a Helena HUBATKOVÁ SELUCKÁ, ed. *Rovný přístup - Standard Handicap Friendly: metodická příručka pro práci knihoven s uživateli s postižením*. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2014. Dostupné také z: <https://ipk.nkp.cz/docs/aktualizovana-verze-publikace-rovny-pristup.-standard-handicap-friendly-2019>
5. ČIŽINSKÁ, Barbora. *Výroční zpráva: Knihovny města Hradce Králové 2019*. Hradec Králové, 2019. Dostupné z: https://www.knihovnahk.cz/files/tinymce/promedia/o_knihovne/vyrocní_zpravy/VZ_2019.pdf
6. ČIŽINSKÁ, Barbora. *Výroční zpráva: Knihovny města Hradce Králové 2020*. Hradec Králové, 2020. Dostupné z: https://www.knihovnahk.cz/files/tinymce/promedia/o_knihovne/vyrocní_zpravy/VZ_2020.pdf
7. ČIŽINSKÁ, Barbora, SOLAŘOVÁ, Hana. *Knihovna města Hradce Králové*. In: *Stavebnictví3000* [online]. VEGA spol. s r. o., 2014. [cit 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.stavebnictvi3000.cz/clanky/knihovna-mesta-hradce-kralove>

8. Dějiny knihovny. In: *Knihovnahk.cz* [online]. Hradec Králové, ©2012 [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/o-knihovne/zakladni-dokumenty/dejiny-knihovny>
9. DOSTÁLOVÁ, Lenka a Monika KRATOCHVÍLOVÁ. *Metodický pokyn pro postupy rekonstrukce knihoven: Realizační výstup v rámci Institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2019–2023 na základě „Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace (Moravská zemská knihovna v Brně) na léta 2019–2023“ financované MK ČR*. Brno: Moravská zemská knihovna, 2019, 44 s. Dostupné z: http://invenio.nusl.cz/record/432048/files/nusl-432048_1.pdf
10. FOX, Debbie. *User perceptions of library buildings: Architectural and design element preferences in the public library*. New Zealand Library [online]. 2014, **54**(4), 14-24 [cit. 2021-6-16]. ISSN 11773316.
11. HEAD, Alison, *Planning and Designing Academic Library Learning Spaces: Expert Perspectives of Architects, Librarians, and Library Consultants* (December 6, 2016). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2885471> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2885471>
12. JÄGER, Frank Peter. *Old & New: Design Manual for Revitalizing Existing Buildings* [online]. Basel: Birkhäuser, 2010 [cit. 2021-6-16]. ISBN 978-3-0346-0525-0. Dostupné z: <https://issuu.com/birkhauser.ch/docs/oldnew>
13. JIKA-CZ, *Souhrnná technická zpráva*. Architektura-konstrukce-TZB-Stavební fyzika. Hradec Králové: JIKA-CZ, 2010. 13 s. [Interní materiály veřejně nedostupné].
14. JIKA-CZ, *Projektová dokumentace, Technická zpráva*. Část statika. Hradec Králové: JIKA-CZ, 2010. 55 s. [Interní materiály veřejně nedostupné].
15. KOUDELKOVÁ, Lia. *Krajská knihovna v Hradci Králové*. Příspěvek k historii veřejného knihovnictví. 1. vyd. Hradec Králové: Krajská knihovna, 1964. 75 s.

16. KOUDELKOVÁ, Lia. *Sto let Okresní knihovny v Hradci Králové 1894-1994*. Hradec Králové: Hradecká kulturní a vzdělávací společnost, 1994. 14 s obr. příl.
17. *Kulturní Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové 1894-2012*. Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové, 2013. ISBN 978-80-85059-47-2.
18. KURKA, Ladislav. *Architektura knihoven*. 1. vyd. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2011. 86 s., 6 s. příl. ISBN 978-80-85851-20-5 il.
19. KURKA, L.; RICHTER V., ZEMÁNKOVÁ L. *Studie provozních nákladů a personálních požadavků na zajištění výkonu veřejných knihovnických a informačních služeb. Centrum celoživotního vzdělávání Knihovna města Hradce Králové*. Praha: SKIP, 2010. 56 s.
20. MAIER, Karel. *Hospodaření a rozvoj českých měst 1850-1938*. Praha: Academia, 2005. Česká matice technická (Academia). ISBN 80-200-1245-1.
21. MEHTONEN, P. (2016). *The library as a multidimensional space in the digital age*. Information Research, 21(1), paper memo6 Retrieved from <http://InformationR.net/ir/21-1/memo/memo6.htm>. (Archived by WebCite® at <http://www.webcitation.org/6gArS5eSo>)
22. *Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky, 2019*. V Praze: Ministerstvo kultury ČR [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/VKIS/MK_standard_VKIS.pdf
23. MOKREN, Aleš. RE: *Medailonek* [elektronická pošta]. Message to: Monika Kyriánová. 25 Jun 2021 [cit. 2021-07-14]. [Osobní komunikace].

24. Národní listy: *Nová přádelna v Hradci Králové*. Praha, 1907, 47(201), 8 s. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:087fd450-7726-11dc-bcb5-000d606f5dc6?page=uuid:7e3f2360-7723-11dc-a8db-000d606f5dc6>
25. *Písemná výzva k podání nabídky „Stěhování knihovního fondu a vybavení Knihovny města Hradce Králové“*. Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové, 2010. 17 s. Příloha č. 3 [Interní materiály veřejně nedostupné].
26. Pro veřejnost. Půjčovny. In: *Knihovnahk.cz* [online]. Hradec Králové, ©2012 [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/pro-verejnost/pujcovny>
27. *Scénář exkurze – 13 zastavení*. Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové, 2013. 6 s. [Interní materiály veřejně nedostupné].
28. SEMRÁDOVÁ, Eva. *Knihovny Královéhradeckého kraje v proudu času 2005-2010: charakteristika kraje, šumné knihovny, významní knihovníci, adresář knihoven*. V Hradci Králové: Studijní a vědecké knihovna, 2011. ISBN 978-80-7052-096-3.
29. SLÁNSKÝ, Jiří. *Přestavba továrny Vertex na Knihovnu města Hradce Králové*. In: *Časopis stavebnictví* [online]. Informační centrum ČKAIT s. r. o., 2015. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.casopisstavebnictvi.cz/clanky-prestavba-tovarny-vertex-na-knihovnu-mesta-hradce-kralove.html>
30. Slovník českých knihovníků: *ČIŽINSKÁ, Barbora, 1974–*. In: SCK: Úplné zobrazení záznamu [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2014 [cit. 2021-7-14]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000717&local_base=skk
31. *Standard pro dobrou knihovnu: Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky*. 4. přepracované vydání. Praha: © Národní knihovna České republiky, 2020, 14 s. Dostupné také z: <https://ipk.nkp.cz/docs/VKIS/standard-pro-dobrou-knihovnu-2020>

32. Stavba Centra celoživotního vzdělávání. In: *Knihovnahk.cz* [online]. Hradec Králové, ©2012 [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/o-knihovne/stavba-centra-celozivotniho-vzdelavani>
33. *Studie ekonomického hodnocení projektu „Revitalizace objektu továrny Vertex na Centrum celoživotního vzdělávání*. Příloha č. 4. Rychnov nad Kněžnou: DABONA s.r.o., 2010, 56 s. [Interní materiály veřejně nedostupné].
34. Technický obzor: *Přádelna* [online]. Hradec Králové, 1908, 16(21) [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: https://k4.techlib.cz/search/i.jsp?pid=uuid:c7260570-435d-11dd-b505-00145e5790ea#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:27feb258-435f-11dd-b505-00145e5790ea
35. TICHÝ, Zdeněk A. V *Hradci Králové promění továrnu na knihovnu*. Knihovna [online]. 2006, roč. 17, č. 1, s. 33-44 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/17315477-V-hradci-kralove-promeni-tovarnu-na-knihovnu.html>
36. Tiskové zprávy. In: *Knihovnahk.cz* [online]. Hradec Králové, ©2012 [cit. 2021-07-18]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/pro-media/tiskove-zpravy>
37. VÁVRA, David. *Běžet s domy*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0467-3.
38. Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2019: statistická ročenka. In: *Svkhk.cz* [online]. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna, 2019 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Sluzby-knihovnam/Hodnoceni-knihoven/Statisticka_rocenka_2019-ekniha.aspx
39. *Žádost o poskytnutí dotace: Pro 11. kolo výzvy. Regionální operační program NUTS II Severovýchod*. Hradec Králové, 2010, 48 s. [Interní materiály veřejně nedostupné].

Seznam obrazových příloh

Obrázek 1: Dům čp. 59 na Děkansském náměstí: Zdroj: KMHK, *O knihovně*. [online]. Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/o-knihovne>

Obrázek 2: Dům "U Špuláků": Zdroj: KMHK, *O knihovně*. [online]. Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/o-knihovne>

Obrázek 3: Budova ústřední knihovny v Tomkově ul. čp. 177: Zdroj: KMHK, *O knihovně*. [online]. Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/o-knihovne>

Obrázek 4: Výkres č. 10: VÁVRA, David. *Řezopohled AA* [výkres]. Daněk, R., Bílková, M. 1:200. Knihovna města Hradce Králové, 2010.

Obrázek 5: Výkres č. 11: VÁVRA, David. *Řezopohled BB* [výkres]. Daněk, R., Bílková, M. 1:200. Knihovna města Hradce Králové, 2010.

Obrázek 6: Výkres č. 12: VÁVRA, David. *Řezopohled DD* [výkres]. Daněk, R., Bílková, M. 1:200. Knihovna města Hradce Králové, 2010.

Obrázek 7: Výkres č. 13: VÁVRA, David. *Řezopohled EE* [výkres]. Daněk, R., Bílková, M. 1:200. Knihovna města Hradce Králové, 2010.

Obrázek 8: Billboard a pamětní deska: Zdroj: Magistrát města Hradec Králové [disk/foto]. Hradec Králové, 2013.

Obrázek 9: Vstup do budovy knihovny: MALÝ, Tomáš. *AGCOM* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://agcom.cz/knihovna-mesta-hradce-kralove/>

Obrázek 10: Přízemí (1NP): Zdroj: KMHK [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/pro-verejnost/pujcovny/ustredni-pujcovna-plan-objektu>

Obrázek 11: Patro (2NP) a Vložené patro (3NP): Zdroj: KMHK [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/pro-verejnost/pujcovny/ustredni-pujcovna-plan-objektu>

Obrázek 12: Střešní terasa s kovovou konstrukcí velryby: MALÝ, Tomáš. *AGCOM* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://agcom.cz/knihovna-mesta-hradce-kralove/>

Obrázek 13: Kavárna: BENEŠ, Miroslav. Zdroj: KMHK [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/pro-media/fotografie-ke-stazeni>

Obrázek 14: Víceúčelový sál: BENEŠ, Miroslav. Zdroj: KMHK [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/pro-media/fotografie-ke-stazeni>

Obrázek 15: Oddělení pro dospělé: BENEŠ, Miroslav. Zdroj: KMHK [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/pro-media/fotografie-ke-stazeni>

Obrázek 16: Dětské oddělení: BENEŠ, Miroslav. Zdroj: KMHK [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.knihovnahk.cz/pro-media/fotografie-ke-stazeni>

Seznam příloh

A. Vzor informovaného souhlasu s účastí ve výzkumu a se zpracováním osobních údajů ...	II
B. Otázky k rozhovoru s paní Mgr. Barborou Čížinskou	IV
C. Otázky k rozhovoru s panem Mgr. Alešem Mokrenem	V
D. Otázky k rozhovoru s panem Akad. arch. Davidem Vávrou	VI
E. Transkripce rozhovoru s paní Mgr. Barborou Čížinskou	VII
F. Transkripce rozhovoru s panem Mgr. Alešem Mokrenem	XVIII
G. Transkripce rozhovoru s panem Akad. arch. Davidem Vávrou	XXVI

A. Vzor informovaného souhlasu s účastí ve výzkumu a se zpracováním osobních údajů

Informace o výzkumu:

Součástí bakalářské práce „Rekonstrukce knihovny – Knihovna města Hradce Králové“ jsou polostrukturované rozhovory s vybranými zástupci – ředitelkou Knihovny města Hradec Králové paní Mgr. Barborou Čižinskou, autorem architektonického návrhu Akad. arch. panem Davidem Vávrou a zástupcem magistrátu města Hradec Králové, jako jejím zřizovatelem panem Mgr. Alešem Mokrenem. Výzkum a sběr dat bude probíhat osobně nebo formou videohovoru přes program ZOOM. Rozhovory budou pro potřeby bc. práce nahrávány. Cílem rozhovoru je získat stanovisko k provedené rekonstrukci budovy, stanovisko k působení knihovny v nových prostorách budovy a stanovisko k zastávání komunitní role kulturně vzdělávacího centra v rámci města Hradec Králové. Účastníci rozhovoru byli nebo jsou osobně zainteresováni v daném tématu bc. práce, zastávají odlišné pracovní funkce a mohou tak předat své cenné zkušenosti. Současně jsou to osoby veřejně činné, proto budou jména i pracovní zařazení s jejich svolením uvedena. Celý rozhovor nebo jeho části budou přepsány do textové podoby a citovány v bakalářské práci Moniky Kyriánové.

Informace o účastníkovi výzkumu:

jméno a příjmení:

telefon:

e-mail:

Prohlášení

Já níže podepsaný/-á potvrzuji, že

- a) jsem se seznámil/-a s informacemi o cílech a průběhu výše popsaného výzkumu (dále též jen „výzkum“);
- b) dobrovolně souhlasím s účastí své osoby v tomto výzkumu;
- c) rozumím tomu, že se mohu kdykoli rozhodnout ve své účasti na výzkumu nepokračovat;

d) jsem srozuměn s tím, že jakékoliv užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu nezakládá můj nárok na jakoukoliv odměnu či náhradu, tzn. že veškerá oprávnění k užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu poskytují bezúplatně.

Zároveň prohlašuji, že

- a) souhlasím se zveřejněním dat včetně uvedení mého jména a výstupů vzešlých z výzkumu i s jejich dalším využitím;
- b) souhlasím se zpracováním a uchováním osobních a citlivých údajů v rozsahu v tomto informovaném souhlasu uvedených ze strany Univerzity Karlovy, Filozofické fakulty, IČ: 00216208, se sídlem: nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1, a to pro účely zpracování dat vzešlých z výzkumu, pro účely případného kontaktování z důvodu zpracování dat vzešlých z výzkumu či z důvodu nabídky účasti na obdobných akcích a pro účely evidence a archivace; a s tím, že tyto osobní údaje mohou být poskytnuty subjektům oprávněným k výkonu kontroly projektu, v jehož rámci výzkum realizován;
- c) jsem seznámen/-a se svými právy týkajícími se přístupu k informacím a jejich ochraně podle § 12 a § 21 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tedy že mohu požádat Univerzitu Karlovu v Praze o informaci o zpracování mých osobních a citlivých údajů a jsem oprávněn/-a ji dostat a že mohu požádat Univerzitu Karlovu v Praze o opravu nepřesných osobních údajů, doplnění osobních údajů, jejich blokaci a likvidaci.

Výše uvedená svolení a souhlasy poskytují dobrovolně na dobu neurčitou až do odvolání a zavazují se je neodvolat bez závažného důvodu spočívajícího v podstatné změně okolností.

Vše výše uvedené se řídí zákony České republiky, s výjimkou tzv. kolizních norem, a bude v souladu s nimi vykládáno, přičemž případné spory budou řešeny příslušnými soudy v České republice.

Potvrzuji, že jsem převzal/a podepsaný stejnopis tohoto informovaného souhlasu.

Dne:

Podpis:

B. Otázky k rozhovoru s paní Mgr. Barborou Čížinskou

1. Mohli jste zasahovat do architektonických návrhů, jak moc a jakým způsobem? Jaká byla spolupráce s panem architektem?
2. Vyhovuje budova potřebám knihovny? Vnímáte velikost budovy za optimální? Jsou jednotlivé prostory knihovny účelné a jejich kapacita dostačující? (umístění budovy, uspořádání jednotlivých oddělení knihovny, dostupnost)?
3. Plní navržené zařízení interiéru svou funkci nebo vidíte vylepšení stávajícího vybavení? (Sedací nábytek, regály pro knížky nebo technické vybavení)
4. Splňuje budova knihovny vaše požadavky z pozice/pohledu knihovnického oboru?
5. Knihovna dnes plní funkci i komunitního centra. Zvýšil se zájem o jiné, než knihovnické služby? Plánujete rozšířit stávající nabízené doplňkové služby nebo zavést nové služby? (Kavárna, kluby, pro náctileté, klub maminek s dětmi, atd.)
6. V proudu času provozu nové budovy knihovny vidíte nějaké nedostatky? Je něco, co byste změnilí nebo udělali jinak (Provoz budovy knihovny od r. 2013 do současnosti)?
7. Čím je Knihovna města Hradec Králové unikátní? Jaké jsou vize knihovny do budoucnosti?
8. Jaká je z Vašeho profesního pohledu spolupráce s městem? Plánujete spolupráci s městem rozšířit?

C. Otázky k rozhovoru s panem Mgr. Alešem Mokrenem

1. Podařilo se přestavbou továrního areálu na městskou knihovnu splnit všechny cíle, které byly v projektu stanoveny (*revitalizace tovární budovy Vertex a přesunem knihovny do těchto nových prostor*)? Vnímáte zpětně výběr těchto prostor jako vhodnou volbu pro kulturní účely?
2. Došlo k uspokojení konkrétních potřeb, které uživatelé města před rekonstrukcí vyžadovali? (*Bezbariérový vstup, nové centrum, vhodnější prostory knihovny, chybějící služby*)
3. Jak hodnotíte činnost (*aktivity a služby*) CCV od doby, kdy přesídlila do nové budovy z pohledu zřizovatele?
4. Zastává CCV ve městě významnou komunitní roli?
5. Pomáhá Magistrát města Hradec Králové zviditelnit činnost Knihovny města Hradce Králové, a jakou formou tato propagace probíhá?
6. Využíváte prostory knihovny pro pořádání významných kulturních akcí nebo k propagaci těchto akcí, které vznikají za podpory Magistrátu města Hradec Králové? (*Př.: Seznámení veřejnosti s laureáty výročních cen formou výstavní činnosti v prostorech Knihovny města Hradce Králové <https://www.hradeckralove.org/historie-vyrocnich-cen-mesta-hradec-kralove/ds-2779/archiv=0>*)
7. Jaká je podle Vás koordinace a spolupráce ostatních subjektů na poli kultury, vzdělání a volného času s knihovnou? Plánujete rozšířit nebo prohloubit tuto vzájemnou spolupráci? (Propojení knihovny se vzdělávacími institucemi, jednorázovými kulturními akcemi, uměleckými agenturami nebo spolky, popř. podpora kulturního turismu)
8. Bude Knihovna města Hradce Králové klíčovým aktérem v navrhovaném plánu „Strategie rozvoje kultury města Hradec Králové pro léta 2022-2030“, který Magistrát města Hradec Králové chystá? <https://www.hradeckralove.org/strategie-rozvoje-kultury-mesta-hradec-kralove/ms-31013/p1=31013>

D. Otázky k rozhovoru a panem Akad. arch. Davidem Vávrou

1. Jak hodnotíte celý projekt „Revitalizace objektu továrny Vertex na Centrum celoživotního vzdělávání“ od vzniku až po zprovoznění nové budovy knihovny (od stavebního záměru v r. 2003 – až po slavnostní otevření knihovny v r. 2013) z pohledu architekta?
2. Jak na celý projekt vzpomínáte, podařilo se jej uskutečnit dle Vašich očekávání? A co jste od rekonstrukce očekával osobně Vy z vašeho profesního hlediska?
3. Kde jste hledal inspiraci k tvorbě CCV? Studoval jste k tomu nějaké zdroje nebo jste se spolehl na komunikaci s knihovnou a městem? Je nějaká stavba, která Vám byla předlohou?
4. Bylo pro Vás výzvou přetvářet starý, nevyužitý průmyslový objekt a vybudovat z něj budovu pro kulturní účely?
5. Jak moc jste byl svázaný prostorem budovy/okolím budovy? Mělo to vliv na exteriér?
6. Z čeho jste vycházel / Co Vás nejvíc ovlivnilo při navrhování interiéru?
7. Jaká byla z Vašeho pohledu spolupráce s městem a vedením knihovny?
8. Vracíte se na místa / navštěvujete objekty, na kterých jste se architektonicky podílel a sledujete jejich změny, vývoj nebo to jak lidé danou stavbu vnímají?

E. Transkripce rozhovoru s paní Mgr. Barborou Čížinskou

Datum konání rozhovoru: 2. 6. 2021

Místo konání rozhovoru: Knihovna města Hradce Králové

Autorizace: 1. 7. 2021

M. K. = Monika Kyriánová (dotazující)

B. Č. = Mgr. Barbora Čížinská (odpovídající)

CCV = Knihovna Města Hradce Králové „Centrum Celoživotního vzdělávání“

KMHK = Knihovna města Hradce Králové

M. K.: Mohli jste zasahovat do architektonických návrhů, jak moc a jakým způsobem? Jaká byla spolupráce s panem architektem?

B. Č.: Má role přichází až v době, kdy byla stavba a podoba knihovny již daná a realizovaná, tudíž informace, které mám, jsou z druhé ruky. Pan architekt Vávra konzultoval studii s kolegy a knihovna se k ní mohla vyjádřit. Existovaly různé varianty návrhů. Nicméně, v investiční fázi nebo při samotné stavbě bylo těžší uplatnit změny, které jsme chtěli do návrhů zapracovat. Pan architekt Vávra chtěl samozřejmě prosadit svou vizi architektonickou, knihovna se snažila prosadit svou vizi knihovnickou, což byla na základě našich zkušeností, preference volného výběru. Docházelo tím pádem k názorovým střetům, které se ale nakonec vyjasnily. Některé změny investor odmítl z toho důvodu, že byly drahé a nereálné. Důležitou roli hrála také finanční stránka projektu. Proces nebyl úplně jednoduchý, ale to asi není nikdy. Pan architekt Vávra se věnoval projektu opravdu poctivě, byl na studijní cestě po knihovnách, aby je prozkoumal a „navnímal“. Sám pak odjel do Ameriky, byl ve Švýcarsku, apod. Je vidět jak pracuje s jinými objekty, jak o všem přemýšlí a hledá konkrétní myšlenku. V jeho podání realizovaný objekt není jen stavbou, která má nějaký účel, ale je za tím potřeba vnímat hlubší filozofii, přidanou hodnotu, kterou třeba pragmatický knihovník v danou chvíli nevidí.

M. K.: ... tím jsme navázali na další otázku, jak se Vám osobně pracovalo s panem architektem Vávrou? Ateliér pana architekta vyhrál v r. 2009 výběrové řízení na vybavení interiéru knihovny, tam už jste se potkali a spolupracovali?

B. Č.: Tato knihovna je mou první knihovnou, kterou jsem zařizovala. Nábytek již byl navržený. Spolu s panem architektem Vávrou jsme jeli do továrny vyzkoušet tři prototypy, abychom odsouhlasili jejich barevnost, použité materiály, atd. Panovala mezi námi shoda. Vše vypadalo krásně, myšlenka byla dobrá, ale nikdo dopředu nevěděl, zda si k tomu návštěvníci

najdou cestu. Od začátku spolupráce jsme s panem architektem Vávrou byli na sebe naladěni a měli jsme snahu se domluvit. V tak velkém projektu, který stál skoro 200 mil., se objevily věci, které se nedaly domyslet, samotný projekt interiérů byl hodně složitý. Bylo otázkou, co by mělo být součástí stavby, co by měla uhradit knihovna a co mělo hradit město. Netýkalo se to pouze interiéru, ale i vybavení divadla, jevištní techniky a dalšího zařízení. Jsou věci, které jsou na rozhraní právě stavby a interiérů a pak do toho ještě zasáhne investor (viz. podlahové krabice pro připojení elektřiny a internetu). My danou věc potřebujeme, ale investor řekne, že už je to drahé a něco škrtně, což je logické, protože se vše musí vejít do finančního rámce projektu. Měli jsme řadu veřejných zakázek a bylo nutné rozhodnout, co kdo bude soutěžit, co kam bude správně patřit. Vystala otázka kompetencí a ve 2 případech se stalo, že z projektu něco, někde omylem vypadlo – zapomnělo se třeba na světla do kavárny. Vše se nakonec dotáhlo, i když to bylo pracnější, ale jak říkám, to se může stát v každém projektu. Investor měl naštěstí na menší vícenáklady rezervu.

M. K.: ... byl to kompromis tří stran ...

B. Č.: I kompromis toho možného. Jedna věc je ideál, ale ten neexistuje a vy se k němu můžete pouze přiblížit. Vstupovali jsme do projektu s různými idejemi, chtěli jsme něco změnit. Učinila se jedna změna v projektu, ale nezanesla se následná změna v dokumentaci, viz. čítárna - pan architekt Vávra navrhoval nádhernou zimní čítárnu na terase, která měla být částečně zastřešená a která měla být zasklená. Bývalá paní ředitelka Václavíková Antošová ale měla v ruce podklady, že provoz čítárny bude energeticky drahý na vytápění a tím pádem čítárna zmizela z mapy knihovny. Žádnou čítárnu nakonec nemáme, změna se nepromítla do stavebního plánu, aby se vytvořila někde jinde. Dnes se můžeme ptát, zda je ještě nějaká čítárna potřeba, ale v r. 2013 a následně dalších 5 let jsme čítárnu bytostně postrádali. Lidé byli zvyklí, obzvláště pánové, si někde poblíž knihovnice sednout a tuto službu využívat. Absence čítárny měla dopad také na výpůjčky časopisů. Další věc, která se úplně nepodařila - vzduchotechnika v hudebním sále. Máme krásné možnosti pro vzdělávací aktivity knihovny - nádherný sál, divadelní a dva další sálky v patře, které slouží pro komornější vzdělávací akce nebo pro jiné kulturní účely. Kolegyně v hudebním oddělení chtěly sál uzavřít a odhlučnit, protože je prosklený a nahoře otevřený. Záměr se provedl a prostor se uzavřel až nahoru, ale už se tato změna nepromítla do návrhů vzduchotechniky, která je propojená v celé budově. V sálku bylo „nedýchateľno“. Ale jsou to jenom dva příklady, které se pak musely jednotlivě dořešit. Stane se, je to komplexní záležitost, ne chyba jednotlivce.

M. K.: Vyhovuje budova potřebám knihovny? Vnímáte velikost budovy za optimální? Jsou jednotlivé prostory knihovny účelné a jejich kapacita dostačující? (umístění budovy, uspořádání jednotlivých oddělení knihovny, dostupnost)?

B. Č.: Myslím, že ano. Samozřejmě lokace budovy byla z nějakého pohledu dobrá. Historická centra měst nejsou úplně místem, kde život nakonec tepe. Máme úžasnou polohu, jsme 10 minut od Terminálu hromadné dopravy, 10 minut od vlakového nádraží a kousíček od nákupní zóny (*pozn.: Třída Karla IV.*). Vůbec bych neřekla, že je to špatná varianta. Nyní je knihovna dostupnější pro dojíždějící lidi, kteří nejsou obyvateli Hradce Králové, ale pracují nebo studují zde. Jediné, co tu chybí je zastávka MHD, protože ulice, ve které knihovna sídlí, je jednosměrná a dopravně se tato situace nedá úplně vyřešit. Možná se to podaří časem upravit, existuje studie, kde by měla být zastávka za knihovnou, na jiné části okruhu. Nemáme tedy zastávku MHD, ale kapacita knihovny je omračující - máme 8 000 m², z toho 5 500 m² jsou vnitřní prostory. Prostory knihovny můžeme nabídnout a sdílet nejen se čtenáři, návštěvníky, ale i s jinými organizacemi, které se zde chtějí realizovat. Většinou akce subjektům organizujeme, nejen ve formě pronájmu, což jsme dlouho dělat nemohli (*pozn.: 5 let*), protože byla knihovna rekonstruovaná za evropské peníze, byla tam také udržitelnost projektu, atd. Máme prostranství za knihovnou, parkoviště, které využíváme při příměstských dětských táborech, krásný prostor před knihovnou, který se snažíme kultivovat, úžasnou terasu, kterou v posledních letech víc osidlujeme. Celé léto na terase pořádáme pohybové kurzy a lidé označují terasu za skvělé místo. Existovalo víc variant rozložení jednotlivých oddělení - třeba varianta, že bude sál v jiném patře nebo se patro dostaví. Ale je dobře, že je v přízemí, kvůli své bezbariérovosti. Návštěvníci sem přicházejí, odcházejí a nemusí procházet celou knihovnou. Jinak budova je navržena tak, že veřejnost prochází středem celého objektu. Kavárna je v přízemí a můžeme provozovat i předzahrádku. Co vyplynulo z kapacity fondu, který knihovna chtěla umístit ve volném výběru, bylo rozložení jednotlivých oddělení. V patře knihovny by bylo bývalo logičtější spojit informační centrum s hudebním oddělením, jenž má podobně odborný charakter, ale vzhledem k množství fondu oddělení pro dospělé, bylo nutné jej spojit s informačním oddělením. Problémové bylo spojení hudebního oddělení s dětským oddělením, to jsou dvě různé polohy – kde máte vedle sebe odbornou knihovnu a dětské oddělení, kde probíhá všechno možné od rána do večera. Navíc jsme v patře zřídili komiksový klub pro náctileté, který je nad hudebním oddělením, a to má samozřejmě své dopady. O část návštěvníků hudebního oddělení jsme asi přišli, ale zase jsme získali řadu jiných čtenářů. Architektonicky je těžké toto oddělit, šli bychom proti principům toho, jak je v knihovně vše

propojené. Některé technologické procesy jsou dané a vy je nepřekonaáte tím, že to chcete jinak, budova má své limity. Zvuková knihovna pro nevidomé a slabozraké měla být původně součástí hudebního oddělení v patře, ale podařilo se nám prosadit umístění v přízemí budovy. Je potřeba, aby člověk se zrakovým handicapem nemusel procházet půlkou budovy. To se určitě povedlo.

M. K.: ... budova měla původně tovární charakter a i pan architekt Vávra se snažil zachovat ráz budovy a nyní je z toho budova pro kulturní účely, jak to vnímáte vy?

B. Č.: Revitalizace budovy se povedla. Tovární ráz budovy byl zachován odhalením stropních podhledů, obnaženými rozvody, apod. - my ženy jsme se ptaly, jak se budou uklízet, muži naopak kvitovali dobrou dostupnost. V budově jsou technologie přiznané a stropy jsou tu tak vysoké, že je nevnímáte. Respektuji názor pana architekta Vávry, udělal maximum, aby se tu návštěvníci cítili příjemně – zvolit dřevěné světlé prvky, barevnost a prostor působí velmi vzdušně a přátelsky. Viděli jsme jiné objekty a vím, jak s tím zápasí třeba vědecká knihovna (*pozn.: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové*), která se snaží oživit šedé stěny. Nebo třeba zlínská knihovna (*pozn.: Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně*), která byla původně také továrním objektem a prostory jsou těm našim hodně podobné, ale působí mnohem sušším a smutnějším dojmem.

M. K.: ... knihovna je nyní vzdušná, útulná, prostorná a nemáte pocit, že jste v továrně, ale máte pocit, že jste v kulturním domě...

B. Č.: Nedá se to srovnat. Fungovali jsme v budově, která nebyla určená pro knihovnu, byla to bývalá banka a nebyla stavěná pro potřeby knihovny. Sem (*pozn.: do továrny*), jak říkal pan architekt Vávra, nebylo těžké knihovnu vepsat. Nyní máme velkorysé prostory pro výstavní činnost, dají se tu propojovat jednotlivé věci, velká jsou foyer, která můžeme přestavět na cokoli jiného. Návštěvníci, kteří procházejí knihovnou do jednotlivých oddělení, se mohou zároveň těchto akcí účastnit. Měli jsme respekt z tovární budovy a nevěděli jsme, jak její veřejnost přijme, a tak jsme se snažili nabídnout co nejbohatší program, aby dostali „živou knihovnu“.

M. K.: **Plní navržené zařízení interiéru svou funkci nebo vidíte vylepšení stávajícího vybavení? (Sedací nábytek vis-a-vis, regály pro knížky a jejich osvětlení nebo technické vybavení)**

B. Č.: Když se knihovna plánovala, nikdo si neuměl představit, co všechno bude možné s tak velkým prostorem dělat, co se po knihovně bude chtít a kam se budou ubírat služby knihovny

do budoucna. Mohli jsme myslet víc do široka. Knihovna měla bohatý kulturní a vzdělávací program s významnými hosty už dříve, ale nedalo se to pořádat v knihovně s malým sálem. Bývalá paní ředitelka Václavíková Antošová naprosto fantasticky rozjela činnost dětských oddělení, akorát pobočky suplovaly chybějící prostor, ústřední budova jej nabídnout nemohla. Jinak upřímně je těžké vyhovět všem, každý má jiný názor, jak knihovník, tak návštěvník - někdo si chce sednout na pevnou židli, náctiletí se chtějí povalovat, senioři se hůř zvedají z pohodlných křesílek, někdo chce komunikovat, jiný žádá soukromí. Naše vybavení je opravdu krásné a originální, ale k některým kouskům si lidé cestu nenašli. Absence čítárny je znát, protože třeba pánové si chtějí čtivo rozložit na stole, ale už za tím nábytkem musí jít do jiného oddělení. Křesla mi přijdou úžasně navržená (*pozn.: sedací nábytek typu vis-a-vis*), jsou pro dvě osoby, ale nesejí se v nich dobře, jsou tvrdá a pro jinou než pohodlnější anatomii těla. Jsou to místa nápaditá, unikátní, barevná, s přirozeným světlem, se stolečkem, ale jsou daleko od knihovnic. Snažíme se s panem architektem Vávrou vymyslet v dospělém oddělení jinou zónu, která by to místo suplovala. Aktuální je trend mobilního nábytku, na kolečkách, který je snadno přestěhovatelý a tento nábytek takový není, je těžký a náchylný k rozbití. Chcete, aby knihovní prostory byly útulné a lidé se zde cítili jako doma, ale čtenáři v dospělém oddělení na to nemají čas, knihy si z velké části odnášejí domů. Čas pobývat v knihovně mají senioři a rodiny s dětmi. Je těžké to hodnotit komplexně, většina se osvědčila, pár kousků ne. Je potřeba nabídnout různé varianty, pro různé lidi. Hodně jsme sami knihovnu ještě vybavovali – dokupovali jsme stoly pro vzdělávání do sálu, více židlí, vitríny, panely, atd. V prvním patře jsme zřídili další galerii a výstavní prostory. Máme třeba navíc PC stolky, které jsme zatím nevyužili - jeden sálek byl plánován jako počítačová učebna, abychom mohli vzdělávat seniory a pomohli jim překlenout digitální propast, ale v těch sálech není dostatečná infrastruktura. Budeme zařizovat 3D dílnu pro mládež a využijeme tam tento nábytek, který momentálně přebývá. V kavárně jsme nechali upravit stolky, byly minimalistické, museli jsme je nechat zvětšit, protože nebyly dostatečně funkční. Pan architekt Vávra se snažil vytipovat pro knihovnu český nábytek (*pozn.: křesla od české firmy Ton, aj.*) s čímž souzníme. Dalším předmětem jsou osvětlené knihovní regály. Jsou krásné, pro noční exkurzi zajímavé, ale provoz je drahý, žárovky oslňují a není to ideální pro orientaci. Pan architekt Vávra osvětlení navrhoval původně jinak, ale neumožnil to výrobní postup, takže výsledek je jiný.

M. K.: Splňuje budova knihovny vaše požadavky z pozice/pohledu knihovnického oboru? Zázemí pro knihovníky, kanceláře, atd.?

B. Č.: Kanceláře jsou tu prostorné, světlé a dá se tu přirozeně větrat. Máme také vnitřní, menší kanceláře v jednotlivých odděleních, ale tam je to trošku horší se vzduchotechnikou. Dále mají zaměstnanci k dispozici sociální místnosti a kuchyňky, sprchu, prostě pohodlné zázemí, o kterém se nám dřív ani nesnilo. O naše místnosti a zázemí se ale také někdy dělíme s ostatními subjekty, kterým prostor půjčujeme.

M. K.: ... jsou třeba pulty pro příjem a vydávání knížek ideální svou výškou? Pro mě jako čtenáře se zdají být přijatelné, ale co pro knihovníky?

B. Č.: Jsou knihovníci, kteří mají rádi pulty na stání a jsou knihovníci, kteří raději u pultu sedí. Existují podle mého názoru dva tábory s odlišnými zkušenostmi a úplně to nesouvisí s tím, jak to reálně funguje. Pulty v této budově jsou všechny stejné, jsou na sezení, nicméně kolegyně v dospělém odd. byly zvyklé na pult na stání, protože neustále vybíhají pomáhat čtenářům, tak je to pro ně praktičtější. Na tuto prosbu jsme upozorňovali, ale všechny pulty byly vyrobeny stejně. Chtěla jsem kolegům v dospělém oddělení vyhovět, aby se mohl případně upravit. Nakonec se ukázalo, že nejde nijak rozebrat a kolegyně si prostě zvykly. Chybí nám třeba regály pro nabídku novinek, prezenční stojany jako mají v knihkupectví. To ale není problém dokoupit. Vtipný moment zažívají naše pracovnice u pultu v šatně, který nemá klasickou otevírací závoru, kolegyně musí projít přes skladové místnosti nebo v časové tísně pult jednoduše přeskochit. Konstrukci pultu nelze narušit, je z venku obložený barevnými „perspexovými“ pruhy, které jsou podsvícené. Řešil se i pult v dětském oddělení, který je doplněn o zabrzditelné pojízdné schůdky, protože malé děti přes něj nevidí. Přemýšleli jsme o tom, že by se mohla část pultu snížit a upravit, ale zatím to necháváme tak, jak to je. Pult v dětském oddělení je stylově jiný než ostatní, je ve stylu stavebnice Merkur. Hnízda (*pozn.: místa k sezení*) v dětském oddělení jsou skvělá, stejně tak malírna. Hravost pana architekta Vávry nám pomohla a dodala knihovně celý vizuální styl. Barvy, které zvolil do interiérů a písmenková tapetu, kterou vymyslel, se staly našimi firemními barvami. Používáme tento styl v tištěných materiálech a na webu knihovny. K tomu jsme přizpůsobili i logo knihovny, všechny propagační materiály a předměty, atd.

M. K.: **Knihovna dnes plní funkci i komunitního centra. Zvýšil se zájem o jiné, než knihovnické služby? Plánujete rozšířit stávající nabízené doplňkové služby nebo zavést nové služby? (Kavárna, kluby pro náctileté, klub maminek s dětmi, atd.)**

B. Č.: Máme celé spektrum aktivit, které se nekonají jen uvnitř, ale i venku, mimo budovu. Knihovna musí také ven – třeba pořádáme komiksový chodník před budovou knihovny, různé hry kolem poboček knihovny, apod. Snažíme se být součástí všech komunitních aktivit města. Máme nepřehlédnutelný stan v barvách knihovny, který vozíme na tyto venkovní akce. Jezdili jsme v létě pravidelně na koupaliště Flošna, kde jsme měli připravené aktivity pro děti – takový „bazárek“, kde si lidé mohli zakoupit nebo půjčit časopis, knížku. Na plovárně Flošna máme také stálou knihovničku. Jsou pro-rodinné akce města, kde je knihovna součástí programu – Divadlo evropských regionů, kde vystupujeme se čtenářským vystoupením pro maminky s dětmi nebo Slavnosti královny Elišky, Poklad na stříbrném rybníku. Na co si vzpomene, tak my tam jsme a máme připravený program. Ale to s tou budovou úplně nesouvisí. Snažíme se využít i venkovní prostranství kolem knihovny a přilehlé 4 zahrady na pobočkách. Kavárna nám dala ze začátku trochu zabrat, je nevýdělečná a je součástí hlavní činnosti knihovny. Dnes je to trend a pan architekt Vávra to už tenkrát předvídal. Kavárna je výbornou propagací knihovny, vedeme v ní všechny pracovní schůzky a doslova živí naše pracovníky. Zároveň zajišťuje servis pro jiné subjekty, které si tu pronajímají prostory a pořádají akce. Nabízíme tím komplexní služby – prostory, pronájmy, připravíme techniku, navíc jim to zpropagujeme našimi informačními kanály a kavárna poskytne cateringové služby. Kavárna je designová a její interiér svým pojetím zavazuje, musíme tedy respektovat daný prostor – využili jsme zde i část regálů pro časopisy, které nyní slouží jako předěly mezi jednotlivými místy a nabízíme časopisy a knížky pro volné čtení. Naše začátky s působením kavárny nebyly lehké, ale jistě jsme pomohli dalším knihovnám k jejich realizaci. Postupně zavádíme další programy – virtuální univerzitu pro seniory a jazykové kurzy s využitím sálku pro dospělé. Máme sály (*pozn.: 3 + 1*) pro konání konferencí s odpoledními workshopy. Ve foyer pořádáme dílčí výstavy. Postupně jsme dovybavili i prostor mezigalerie, který byl nedořešený. Pan architekt Vávra chtěl v tomto prostoru zřídit romanticko-historický koutek, ale my jsme tam vytvořili komiksový klub a poté klub pro mladé ve věku 14+. Nemají sice samostatný vchod, jak by potřebovali, ale není vhodné, aby sdíleli prostor s malými dětmi v dětském oddělení.

M. K.: ... kvituji tuto myšlenku, protože oni nejsou už děti, ale nejsou stále ještě dospělí, aby patřili do dospělého oddělení. Toto je úžasná myšlenka, jsou v „mezipatře“ mezi dětstvím a dospělostí ...

B. Č.: Mám štěstí na kolegyně, které jsou velmi kreativní a tento prostor nejen vymyslely, ale i upravily. Zřídili jsme také několik „klubíků“ pro maminky s malými dětmi, máme pro ně vše, na co si vzpomenete včetně přebalovacích pultů. Kolegyně rozšířily spektrum dětského oddělení v malírně na tzv. „makerspace“, kde můžete manuálně tvořit. Máme také grant na 3D dílnu, kterou chceme v létě zřídit ve skladu v hudebním oddělení, kde je k dispozici cca 24m² nevyužitého prostoru. Ještě hudební oddělení čeká na svou další myšlenku – pracujeme s nápadem zřídit tam nahrávací studio, ale zatím jsme se k tomu neodhodlali. Tam je ten problém se vzduchotechnikou a prostor by byl pro maximálně 15 osob. Viděla jsem nedávno knihovnu v Helsinkách (*pozn.: Oodi, centrální knihovna v Helsinkách*), kde mají krásné, neuvěřitelné věci – vybavená studia, ale tady to není reálné. Prostor je velkorysý, ale díky symetričnosti budovy nelze vyplnit úplně všechny prostory, přišli bychom o ten luxus volnosti. A co nás čeká v budoucnu? Jednak terasa, kterou bychom např. částečně mobilně zasklili a vytvořili tam další prostor - konají se tam běžně různá cvičení, svatby nebo klidné koncerty. Ale je potřeba zde zachovat průchodnost a pamatovat na bezpečnost. Na terase je problém s kapacitou a nosností – budova stojí na sloupech a terasa pro tyto akce není zkolaudovaná. Je to místo, kterým se prochází, odpočinková zóna, letní čítárna, ale není navržena pro hromadné akce. Zvažujeme, zda neposílit nosnost, aby se podlaha terasy neprohýbala a umožnit tam vstup víc jak 100 osob. Jenže nelze jít proti možnostem budovy, v některých místech železobetonových sloupů jsme zaznamenali praskliny, tak uvidíme ...

M. K.: ... zaznamenali jste od čtenářů, obecně od návštěvníků zájem o služby, které knihovna nenabízí a stále spadá do komunitních služeb knihovny?

B. Č.: Hlídaní dětí. Samovolně to probíhá v dětském oddělení, kde maminky odloží své děti a odejdou na kávu, ačkoli si mohou kávu vzít s sebou. Možná „Hradečákům“ chybí alternativnější kultura, ale to je otázka tematického zaměření programu. Mohli bychom se ještě víc věnovat právě seniorům, v oblasti digitální gramotnosti, ale momentálně nedisponujeme vhodným zázemím. Více než na prostorovou kapacitu, narážíme na kapacitu personální, ročně pořádáme 1600 akcí. S pandemií se vynořila potřeba zakoupení samoobslužných zařízení pro vyvedávání rezervací a objednávek, které bychom chtěli pomocí grantu pořídit před ústřední budovu knihovny. Tím bychom pokryli den či hodiny, kdy nemá knihovna otevřeno. Zatím nenabízíme takovou sužbu, aby si každý přetvořil knihovnu podle svých potřeb, pro svou akci, bez naší účasti.

M. K.: V proudu času provozu nové budovy knihovny vidíte nějaké nedostatky? Je něco, co byste změnili nebo udělali jinak (Provoz budovy knihovny od r. 2013 do současnosti)?

B. Č.: Hodně jsme toho probraly v minulé otázce ...

M. K.: ... využívají se třeba uzamykatelné studijní boxy?

B. Č.: Trochu ano. Nejsme chápáni jako studijní knihovna, jsou využívány, ale nijak závratně. Probíhá tam třeba doučování cizího jazyka. Máme 2 singl studovny a jednu týmovou studovnu, která se zapůjčuje minimálně, skupiny si raději zapůjčí menší sál. Mohla by tam v budoucnu probíhat třeba poradenská činnost. Mění se mentalita lidí a obecně jsou jiné technické možnosti lidí, už nestudují dlouhé dny tištěné materiály. Určitě nám chybí zvlhčovače vzduchu, máme problémy se suchým vzduchem a tím i s nemocemi s tím souvisejícími. Pro zdraví pracovníků a návštěvníků knihovny by bylo vhodné to do budoucna vyřešit. Co bych udělala jinak – řešila bych jinak sezení, zřídila čítárnu, ale i multimediální zařízení. Když už je knihovna hotová a město významně zainvestovalo spoluúčast evropského grantu, je vůle k další investici menší. Například v hudebním oddělení jsme si poradili sami – kolegyně chtěly další hrabadla, a tak se svépomocí přestavěly regály a použili jsme police navíc. Kdybychom tady měli současně dostupné knihovnické technologie, změnila by se efektivita práce a služby knihovny. Návštěvníci stále vyžadují kontakt s knihovníkem a technologie to zatím nenahradí. O sálech bychom mohly mluvit také dlouho. Máme krásné, prostorné sály, které mají svůj charakter. Samozřejmě by bylo pěkné, kdyby byl sál v přízemí jinak orientovaný nebo v něm nestál uprostřed sloup. Ale je to multifunkční sál, který se dá se různě přestavovat a ve kterém dokážeme zřídit kino - pan architekt Vávra pamatoval na zatmění sálu apod. A má prostě unikátní divadelní charakter, není to suchá konferenční místnost.

M. K.: Čím je Knihovna města Hradce Králové unikátní? Jaké jsou vize knihovny do budoucnosti?

B. Č.: Architektura nové budovy knihovny je rozhodně unikátní velikostí prostoru, charakterem stavby, svou barevností a moderností. Z pohledu knihovníků bychom prostor pojali možná mnohem praktičtěji, ale pan architekt Vávra viděl do budoucnosti a vytvořil ze zchátralého objektu zajímavý a inspirativní prostor. Vize knihovny jsou: „Knihovna chce být přátelská a vstřícná všem bez rozdílu. Chceme být i knihovnou udržitelnou, ačkoli se v této budově ne-

pamatovalo na alternativní zdroje, nejsou zde využité. Knihovnou by měla být inovativní, zvláště ve vzdělávání pro nejmenší a chceme podporovat všechny druhy gramotnosti bez rozdílu věku. Máme vizi sdíleného a přátelského prostoru knihovny“.

M. K.: Jaká je z Vašeho profesního pohledu spolupráce s městem? Plánujete spolupráci s městem rozšířit?

B. Č.: S městem spolupracujeme, nejen na unikátních akcích, jako je udílení výročních cen města Hradec Králové. V knihovně pravidelně město pořádá veřejné schůze a různá pracovní jednání. Pořádá v našich sálech sjezdy Královských věnných měst nebo konference projektu SMART City města, kde mohou poukazovat na dobrý projekt financovaný z evropských peněz. Spolupráce s městem je na dobré úrovni, je zde ochota vyjít si vzájemně vstříc. Pracujeme společně na koncepci kultury města, kde jsem v pracovní skupině. Město má 3 okruhy komunitního plánování, kde knihovna podporuje skupiny: děti, senioři a sociálně znevýhodnění. Zároveň realizujeme projektové dny pro organizace, které mají na starosti tyto jednotlivé skupiny. Spolupracujeme samozřejmě se všemi školami a kulturními institucemi či neziskovkami, které jsou městem zřizované či podporované. S městem jsme v úzkém kontaktu a jsme součástí většiny akcí, které město pořádá. Máme relativní volnost, právní subjektivitu, podmínky pro knihovnickou činnost máme velmi dobré.

M. K.: Chtěla byste dodat ještě něco, co nebylo vyřčeno, nějakou myšlenku, postřeh ?

B. Č.: Omlouvám se, že jsem Vám podala spíše změť postřehů než ucelený pohled. Řešíme hodně věcí najednou a je těžké z toho vybrat to podstatné. Mohu se ještě zamyslet – studie nové knihovny vznikla v roce 2003/2004, kdybychom věděli, co návštěvníci budou vyžadovat, tak bychom to zapracovali už tenkrát. Snažíme se využít všech možností a využít další oblasti, být variabilnější a multifunkčnější knihovnou. Musíme pamatovat také na pobočky, které jsou důležitou součástí knihovny. Snažíme se odstranit bariéry toho, jak lidé vnímají knihovnu – „*čtete si tady a půjčujeme knížky*“, ale je to hlavně veřejný prostor pro lidi, schovaný pod střechou, který nabízí všechno možné. Rádi bychom, aby návštěvníci přijali prostor knihovny za svůj, aby se iniciativně podíleli na podobě knihovny a toho, co se v ní děje.

M. K.: ... slečna Faltejsková pro svou bc. práci (pozn.: <https://theses.cz/id/jf0j8i/15471075>) provedla průzkum spokojenosti uživatelů KMHK, ve kterém získala knihovna od čtenářů kladné hodnocení personálu knihovny a nových prostor knihovny ...

B. Č.: Knihovna také v loňském roce dělala průzkum spokojenosti dětského čtenáře, který zatím není díky „covidové“ situaci ukončený. R. 2015 jsme prováděli průzkum veřejnosti, kde naprosto nejlepší známkou hodnotili čtenáři vstřícnost a ochotu personálu, nové prostory a služby nezůstaly v hodnocení pozadu. Nakonec, povídáme si tu celý čas o vybavení, prostoru knihovny, apod., ale knihovnu utváří hlavně knihovníci. Mou prací a vizí je vytvářet podmínky pro své kolegy tak, aby se mohli realizovat, dělali svou práci dobře a byli tu spokojeni. Snažím se o ně v maximální míře starat a dovzdělávat, podporuji je a doufám, že i pozitivně inspiruji. V naší knihovně totiž pracuje úžasný tým ...

M. K.: Děkuji Vám za příjemný rozhovor.

F. Transkripce rozhovoru s panem Mgr. Alešem Mokrenem

Datum konání rozhovoru: 2. 6. 2021

Místo konání rozhovoru: Magistrát města Hradec Králové

Autorizace: 21. 6. 2021

M. K. = Monika Kyriánová (dotazující)

A. M. = Mgr. Aleš Mokren (odpovídající)

CCV = Knihovna Města Hradce Králové „Centrum Celoživotního vzdělávání“

KMHK = Knihovna města Hradce Králové

M. K.: Podařilo se přestavbou továrního areálu na městskou knihovnu splnit všechny cíle, které byly v projektu stanoveny (*revitalizace tovární budovy Vertex a přesunem knihovny do těchto nových prostor*)? Vnímáte zpětně výběr těchto prostor jako vhodnou volbu pro kulturní účely?

A. M.: Rozhodně si myslím, že prostory jsou nesrovnatelné. Jeden z hlavních cílů bylo, soustředit knihovní fond na jedno místo, protože dřív byl v několika skladech v okolí města. Mít pohromadě a mít dostatečné prostory pro všechna oddělení knihovny (dospělé, dětské, zvukovou knihovnu, lekotéku, atd.) a vyřešit tím i prostory, které v centru města, v Tomkově ulici knihovna užívala - budova potřebovala a potřebuje nutně rekonstrukci. Tato budova nebyla úplně optimální pro činnost knihovny – třeba dětské oddělení bylo provizorně vedle muzea. Cíl centralizovat služby do jednoho prostoru a zásadně je zkvalitnit, se tedy naplnil. A proč tento objekt? Rozhodla zásadní věc, že když tovární budova unese textilní stroje, unese i knihovní fond. Pak řekněme revitalizace „brownfieldu“ jako taková – poloha v centru města a dostupnost budovy. To jsou asi ty základní momenty.

M. K.: ...nevnímáte knihovnu nyní odtrženou od centra města, kde jsou divadla, muzea a jiná kulturní centra?

A. M.: Nevnímám. Nyní má knihovna parkovací kapacity, navíc se dá vjet na parkoviště, které je z boku knihovny. Připodobním to k jiné situaci ... (*pozn.: kromě posledního roku, který je poznamenán pandemií Covid -19*) Divadelní Festival v Hradci Králové je fenomén pro město a nejbližší region. Řada pořadatelů akcí by je chtěla uskutečnit v tomto týdnu, protože vědí, že lidé na akce přijdou. A my říkáme NE, město má žít po celý rok a minimálně v letním období, v průběhu čtyř měsíců. To je má odpověď na to, jestli by měly být všechny kulturní

instituce nahuštěné v jednom „středobodě“. Naopak si myslím, že rozložení do nějakého prostoru je lepší. To, že si do budovy, která je stranou přímého centra, našli cestu nejenom čtenáři, ale i uživatelé komunitního prostoru, počty návštěvníků knihovny jen potvrzují. Budova žije a nemyslím si, že umístění je jejím handicapem. Výběr prostor pro knihovnu, s výjimkou jednoho sloupu (*pozn.: myšleno prosím s nadsázkou, pan architekt Vávra ví...*), byl vhodnou volbou. Považuji za čest, že jsem se mohl účastnit některých kontrolních dnů. Řešily se jednotlivé věci, u kterých pan architekt Vávra, řekněme... někdy omdléval, někdy se rozčiloval a někdy vymýšlel kreativní řešení tak, aby se dalo vyhovět normám, stavbě a zároveň nějaké původní myšlence. Za mě musím říci, že proměna továrního objektu se obrovsky povedla. Líbí se mi, že je tam vidět surový betonový skelet, který je doplněný barevností všeho – knížek, výplní, zábradlím nebo těmi hravými kabinkami. Po otevření knihovny jsme měli velmi příjemné ohlasy, takže myslím, že se zvolený objekt ukázal v tomto uchopení jako vhodný pro kulturní účely, respektive pro knihovnu v nové dimenzi. Přerodem tohoto místa, v tomto uchopení, v těch myšlenkách a personálem, protože je to i o tom, že ta máme vynikající paní ředitelku a její tým, se z toho podařilo vytvořit báječné centrum, kam směřuje spousta lidí.

M. K.: Došlo k uspokojení konkrétních potřeb, které uživatelé města před rekonstrukcí vyžadovali? (*Bezbariérový vstup, nové centrum, vhodnější prostory knihovny, chybějící služby*)

A. M.: Myslím, že se ty představy naplnily. Nemám detailní analýzu, kterou bychom si my za město dělali, ani průzkum spokojenosti, ale vnímáme, že provoz od prvopočátku funguje. I momentální „covidový pastav“ dokázal, že je o služby knihovny zájem. Reakce máme typu: „Už nám tu knihovnu otevřete. Jak to, že ještě není knihovna otevřená, když můžou mít výdejní okénko“ a tak podobně. Volání po tom, že návštěvníci chtějí do knihovny chodit, bylo veliké. Všechno, co jste zmínila (*pozn.: bezbariérovost, dostatečné prostory, chybějící služby, atd.*), toto místo splňuje. Ne úplně se povedl záměr střechy jako letní terasy pro čtení, velryba nám úplně neobrostla a plánované tryskání vody se nekoná, protože by skrápěla kolemjdoucí dole. Jinak si ale myslím, že je to tam pěkně a funkčně vymyšleno a lidé se tam cítí dobře.

M. K.: Jak hodnotíte činnost (aktivity a služby) CCV od doby, kdy přesídlila do nové budovy z pohledu zřizovatele?

A. M.: Prohloubit spolupráci s knihovnou už víc nejde, jak jsem říkal i paní ředitelce (*pozn.: Mgr. Barbora Čížinská, ředitelka KMHK*), knihovna a její pobočky za normálních okolností pořádají velké množství akcí. Nelze opomenout, že revitalizace centrální budovy se nedotkla rozsahu pobočkové sítě, kterou považují za stejně důležitou. Je vyřešen střed, základ knihovny a ta má ještě kapacitu si vlastními silami nebo za pomoci města revitalizovat své pobočky, které jsou v místech rozumné docházkové vzdálenosti pro občany. Osobně si myslím, že pro navyšování činnosti v centrální budově už není prostor, možná někde drobně na pobočkách, ale ne v centrální budově. Naopak bychom potřebovali přistavět ještě jedno patro, protože je velký zájem o výstavní činnost, o možnost scházení se, je zájem o programy, které se tam odehrávají. Z tohoto pohledu je velký nárůst všech knihovních aktivit. Knihovna je pro mnohé stále jen místo, kde si z regálu pouze vyberou knihu, kdežto tady je to o autorských čteních, o pořadech pro rodiče s dětmi, pro handicapované, je zde možnost elektronické výpůjčky, je zde hudební knihovna, možnost poslechnout si hudbu, možnost tvořit a účastnit se workshopů. V knihovně se odehrávají akce pro školy, samy školy si program knihovny žádají a vyhledávají. S paní ředitelkou řešíme další záležitost „Vítání občánků“ - v divadle Drak formou divadelního minipředstavení s rodiči a jejich dětmi město obvykle vítá své občánky a spolupráce s knihovnou spočívá v tom, že od knihovny dostane každé dítě dárek v podobě knížky (*pozn.: projekt Bookstart – s knížkou do života*). Rodičům se nabízí první možnost pracovat s knížkou, číst dětem a rozvíjet je tímto směrem. Nyní řešíme situaci vzniklou díky pandemii - děti narozené r. 2020, jsou odrostlejší, a tudíž v divadle Drak vítány nebudou. Knihovna jim místo toho připraví „Bookstartový klubík“, kde v prostorách knihovny absolvují četbu a tvoření přiměřené věku pro maminky s dětmi. To je pro mě to nejlepší, co si člověk pro budoucí vzdělanost části národa může přát. Rodiče dětí se seznámí s prostředím knihovny a zjistí, že už není tou „zatuchlou“ knihovnou, ale že nabízí mnohem víc. Mohou si tam půjčit i didaktické pomůcky, hry, CD s pohádkami a další věci. Od té doby, kdy knihovna přesídlila do nové budovy, neustále v těch aktivitách bobtná a už začíná skoro přetékat přes budovu.

M. K.: ... je to spíš plus, protože je knihovna vidět, prostory jsou plně využívány, je aktivní nad maximum svých možností, takže mělo asi smysl takto přesídlit ...

A. M.: Ano, teď jste mi připomněla jednu věc, kterou řeknu otevřeně – když se rekonstrukce připravovala, samotné přesídlení, objevila se úvaha, že to činíme proto, abychom ušetřili na provozu. Nakonec se ukázalo, že provoz v nové budově bude mnohem energeticky náročnější, zejména díky masivnímu prosklení. Budova je náročná na provoz, ale vyšší finanční stránka věci je bohatě vykompenzovaná tím, že tam nabyly funkce, které jsou nad rámec knihovního systému.

M. K.: **Zastává CCV ve městě významnou komunitní roli vedle všech ostatních kulturních a vzdělávacích zařízení? (*Divadlo Drak, Klicperovo divadlo, Adalbertinum Muzeum Východních Čech, univerzita Hradec Králové, atd.*)**

A. M.: Ano, rozhodně ano. Dám Vám stručný roční přehled čísel, která to jasně deklarují: 162 vzdělávacích akcí pro dospělé, mediální gramotnost, počítačové kurzy, tréninky paměti, virtuální univerzita třetího věku, pořady pro domovy seniorů. Jak jsem říkal, dělají akce pro školy, od mateřských po střední školy. 390 kulturních akcí pro děti, koncerty, dílny, divadla, soutěže, poradenství, handicapované, atd. Tady na tom letáčku (*pozn.: informační prospekt o přehledu činností za rok 2019*) vidíte grafickou formou stručně zpracovaný obrovský objem práce, kterou knihovna odvádí. (*pozn.: KMHK pořádalo v r. 2019 / 1652 akcí*) Trochu odbočím, ... školu jsem na řadě míst našel podle orientačních bodů – fara, škola a knihovna, což jsou přirozená centra vzdělanosti. Někdy není přítomna fara, ale škola a knihovna často dohromady ano. To je propojení i u nás, kdy my máme knihovnu a chodí do ní velmi významně školy. Je to historicky přirozené komunitní centrum a to, že se paní ředitelce společně s týmem knihovníků podařilo v takto velkém městě dosáhnout toho, co na malých obcích funguje zcela přirozeně, je opravdu kus dobré práce. Knihovna je nejvýznamnější komunitní centrum ve městě. Zvláště, když to vezmu nejenom z pohledu centrální budovy, ale započítáme do toho i pobočky knihovny. Místo, kde si nejen vyzvednete/vrátíte knížku, ale kde máte možnost se opravdu dobře vzdělat a setkat se s jinými lidmi, zažít tam kulturně společenské dění. Díky programům, které knihovna organizuje pro čtenáře, pro všechny věkové skupiny. Co jiného si přát? Když do knihovny půjdete v kteroukoli otvírací dobu, tak tam jsou návštěvníci. Ostatní kulturní zařízení jsou důležitá, třeba jinak zaměřená, ale knihovna v sobě soustředí všechny generace a má vše pokrývající rozsah.

M. K.: Pomáhá Magistrát města Hradec Králové zviditelnit činnost Knihovny města Hradce Králové, a jakou formou tato propagace probíhá?

A. M.: Na našem webu odboru kultury, sportu a cestovního ruchu to nemáme úplně pěkně ošetřeno, web byl primárně stavěn zejména pro úřední potřeby občanů. Snažíme se, aby všichni navštěvovali zejména weby přímo daných institucí. To je nejlepší zdroj - využít přímo web knihovny jako takové. Co funguje, je i zpravodaj Radnice, týdeník, který dostávají v Hradci Králové všichni do schránek (*pozn.: cca 43 tis. výtisků*). O knihovně se v něm píše pravidelně, připomínají se pořádané akce, najdete tam pozvánky a podobně. Touto formou se zviditelňuje činnost knihovny a jsou-li ty informace na webu, dostávají se pak i na facebookový profil města. To je asi základ, aktivně jinak dál knihovnu nepromujeme.

... pan Mgr. Aleš Mokren prochází zpětně několik posledních čísel zpravodaje Radnice...

Tady v tomto čísle je článek o tom, jak vypadalo výdejní okénko v knihovně v době pandemie, to je článek v rámci připravované strategie kultury. Další článek vypovídá o připravovaných on-line přednáškách knihovny města pro následující období.

M. K.: Využíváte prostory knihovny pro pořádání významných kulturních akcí nebo k propagaci těchto akcí, které vznikají za podpory Magistrátu města Hradec Králové? (Př.: Seznámení veřejnosti s lauréaty výročních cen formou výstavní činnosti v prostorách Knihovny města Hradce Králové <https://www.hradeckralove.org/historie-vyrocnich-cen-mesta-hradec-kralove/ds-2779/archiv=0>)

A. M.: Předávání Výročních cen města Hradec Králové proběhlo v knihovně pouze jednou (*pozn.: r. 2016*), protože se kulturní zařízení snažíme střídat. To byla výjimečná záležitost. Co se odehrává pravidelně, je setkání s jubilanty, kterým je 80 let. Toto setkání se koná většinou poslední pondělí ve 13h v daném měsíci. Jsou pozdraveni panem primátorem, jsou jim předány gratulace, dárkové šeky jako pozornost města, dostanou také kytičku a zapíší se do pamětní knihy. Společně s tím je připravený program, který zajišťují Základní umělecké školy z Hradce Králové – klavírní vystoupení, smyčcové nebo pěvecké vystoupení. Společenská událost, která se odehrává pravidelně právě v knihovně, v přízemním sálu, z toho důvodu, že je budova bezbariérová. Na to máme také dobré ohlasy. Pan kolega z odboru školství uspořádali s kolegy v knihovně „Prezentiádu“ - soutěž v prezentačních dovednostech škol, asi 20-25

týmů. Školy si připravily prezentaci na dané téma, které představovaly formou nějaké projekce, formou představení. S knihovnou se domlouvali na další spolupráci ohledně učitelů, ale to nevím přesně.

M. K.: ... využívá Magistrát města Hradec Králové pro své potřeby třeba výstavní plochu knihovny?

A. M.: Využíváme je méně, pro potřeby města je potřeba větší kapacita prostoru.

M. K.: ... asi jsem se špatně vyjádřila, myslela jsem, zda tyto události prezentujete zpětně formou nějaké výstavy, aby se pořádané akce města dostaly do podvědomí občanů ...

A. M.: Této možnosti jsme zatím nevyužili. Jednak si myslím, že požadavky na výstavní prostory jsou v knihovně dlouho dopředu zarezervované a je pravda, že toto jsme nedělali. Občas v knihovně pořádáme zasedání orgánů valné hromady nebo výkonných výborů dobrovolných svazků obcí – Královská věnná města a Česká inspirace. Využíváme prostory knihovny vyváženě s jinými organizacemi, protože každá tato kulturní instituce se hodí pro něco trochu jiného. Pravidelnost je opravdu pouze s jubilanty a myslím, že je ideální. Pak mají možnost si volně prohlédnout budovu knihovny, zajít si do kavárny a zpříjemnit si odpoledne a mnozí to tak činí.

M. K.: Jaká je podle Vás koordinace a spolupráce ostatních subjektů na poli kultury, vzdělání a volného času s knihovnou? Plánujete rozšířit nebo prohloubit tuto vzájemnou spolupráci? (Propojení knihovny se vzdělávacími institucemi, jednorázovými kulturními akcemi, uměleckými agenturami nebo spolky, popř. podpora kulturního turismu)

A. M.: Stoprocentně, ve městě probíhají setkání aktérů kultury, případně i aktérů cestovního ruchu nebo všech dohromady. Dřív jsme konali hlavně setkání aktérů cestovního ruchu, kultury méně, ta se uskutečnila zatím dvakrát. Knihovna spolupracuje s řadou agentur a institucí bez našeho přičinění. Jako úředník Magistrátu města Hradec Králové se snažím na své pozici, kde pracuji 16 let, hlavně „pomáhat a nepřekážet“. Jsme primárně úředním stolem, proto je dobře, že jsou jednotlivé organizace samostatné a město by nemělo do jejich chodu příliš zasahovat. Měli bychom mít na postech takové lidi, kteří dané oblasti rozumí, vědí, co dělají a pokud se městu něco nelíbí, má od toho kulturní komisi, ve které zasedají lidé, kteří kulturu rozumí. Vše by mělo fungovat v rámci vzájemné komunikace a domluv, ne ve smyslu toho, že my jim budeme určovat, co mají dělat. Souvisí to s koordinací a spoluprací. Knihovna je

otevřená, spolupracuje s řadou subjektů a ví se to o ní. Město nemá důvod jim do toho zasahovat nebo je nějak koordinovat. Ředitelé našich kulturních institucí jsou natolik dobří a jsou zvyklí společně pracovat, nejsou mezi nimi bariéry, které by muselo město odstraňovat. Když se objeví dobrá myšlenka, tak se jí snažíme transferovat mezi tyto subjekty, ale nemáme žádná koordinační setkání. Rodí se nová strategie kultury, tak se snažíme napomáhat setkání aktérů, protože to je přesně o tom „pomáhat a nepřekážet“. Propojení mezi subjekty je a my ho nemusíme víc iniciovat. Je to radost, pokud to takto funguje a jsou takové výsledky.

M. K.: Bude Knihovna města Hradce Králové klíčovým aktérem v navrhovaném plánu „Strategie rozvoje kultury města Hradec Králové pro léta 2022-2030“, který Magistrát města Hradec Králové chystá? <https://www.hradeckralove.org/strategie-rozvoje-kultury-mesta-hradec-kralove/ms-31013/p1=31013>

A. M.: K další otázce, knihovna tudíž je klíčovým aktérem připravované strategii pro rok 2022 až 2030. Nyní se dokončuje analytická část, která by měla být do konce června hotová. Knihovna jako městská organizace hraje významnou roli v rámci toho, co jsme si tu řekli předtím. Paní ředitelka Čížinská je logicky v pracovní skupině těch hlavních spolupracujících subjektů. A je tam také proto, že knihovna jako kulturní instituce má přesah do celého portfolia kultury, která se děje ve městě.

M. K.: Je něco, co byste chtěl dodat, co nebylo vyřčeno, postřeh, myšlenku, co byste chtěl ještě doplnit k tématu?

A. M.: V tuto chvíli asi není nic, co bych dodal. Opravdu nemám, co bych jim vytknul, měli jsme štěstí na paní ředitelky knihovny. Ony to neberou jako zaměstnání, stejně tak drtivá většina zaměstnanců knihovny. Z nich nadšení vyzařuje, tam poznáte, zda někdo chodí do práce nebo pracuje. A oni pracují, někdy až moc (*pozn.: myšleno s nadsázkou, pan Mgr. Mokren se přívětivě usmívá*). Náš takový folklór je i to, že když revitalizují nějakou pobočku, spoustu práce zastanou zaměstnanci knihovny. Zatím co jsou instituce, které by si mohli najmout a stálo by to spoustu peněz, tak tady to odpracují oni sami. Město ušetří peníze, ale chápu i to, že si knihovníci představují a utvářejí prostředí k obrazu svému, aby se jim tam líbilo. Není to všechno tak triviální, jak se může zdát, provozní problémy se občas objeví, ale nic zásadního.

Doufám, že Svaz knihovníků vymyslí nějakou cenu, kterou naše knihovna ještě nemá, třeba: „Cena pro progresivní knihovnu, která je stále ve střehu a neusíná“. Naše knihovna žije a stále se rozkouvává, jak by se mohla dál rozvíjet. Lidé z vedení města do knihovny chodí rádi, ale jsou tací, kteří nechápou nové funkce knihovny, kteří vidí pouze xx desítek miliónů, které knihovna stojí městský rozpočet. Stojí, pravda, ale přidaná hodnota těch peněz je, že se vrací v současné i minulé generaci, seniorské generaci, kterou je potřeba udržovat v mentální kondici. Je to obrovský vklad do budoucí generace. Život nám ukazuje, jak jsou knihy nezastupitelné a momentálně je navíc potřeba návratu k normálnímu setkávání se. Z našeho pohledu, knihovna funguje velmi dobře. Dokladem toho je i to, že studenti z různých univerzit využívají fond knihovny (hudební knihovna, oddělení pro nevidomé), váží cestu do našeho města, stejně jako vy a to je nad regionální funkce. Není to tedy knihovna jenom pro město, ale pro celý kraj.

M. K.: Děkuji Vám za příjemný rozhovor.

G. Transkripce rozhovoru s panem Akad. arch. Davidem Vávrou

Datum konání rozhovoru: 29. 5. 2021

Místo konání rozhovoru: Špindlerův Mlýn

Autorizace: 23. 6. 2021

M. K. = Monika Kyriánová (dotazující)

D. V. = Akad. arch. David Vávra (odpovídající)

CCV = Knihovna Města Hradce Králové „Centrum Celoživotního vzdělávání“

KMHK = Knihovna města Hradce Králové

M. K.: Jak hodnotíte celý projekt „Revitalizace objektu továrny Vertex na Centrum celoživotního vzdělávání“ od vzniku až po zprovoznění nové budovy knihovny (od stavebního záměru v r. 2003 – až po slavnostní otevření knihovny v r. 2013) z pohledu architekta?

D. V.: Projekt trval celkem 10 let, jak je z uvedených dat patrné a jeho cesta nebyla úplně přímočará, byla místy až trýznivá. Možná je to tak správně - snadno vzniklé projekty potom nemají v sobě, že jsou lehce vyvzdorované. Práce se zahušťuje už tím, že musíte něco upravit a s někým bojovat. S bývalou paní ředitelkou jsme po nějaké fázi, velice těžko hledali společnou řeč. (*pozn.: od roku 2008 do roku 2012 byla ředitelkou KMHK Mgr. Lenka Václavíková Antošová*).

M. K.: Podařilo se projekt uskutečnit dle Vašich očekávání? A co jste od rekonstrukce očekával osobně Vy z vašeho profesního hlediska? Splnilo se vše, co jste si přál nebo je v knihovně něco, co Vám zde chybí a za čas by bylo vhodné to doplnit, popřípadě změnit, upravit?

D. V.: Stav věcí je spíš opačný. Knihovna toho nakonec skýtá víc, než jsem očekával. Jeden prvek, který jsem považoval za pro mě nejpřitažlivější, ke kterému si jistě lidé najdou cestu a budou se v něm schovávat jako v ulitě - jsou „vlnovky“ (*pozn.: vychází ze sedacího nábytku typu vis-a-vis*). V těchto křeslech se dá příjemně a izolovaně posedět. Vývoj ale ukázal, že je návštěvníci nemají rádi, a že je jich v dospělém oddělení zbytečně moc. Omyl, který ale provozu knihovny nevadí. Spíš bychom se měli zamyslet nad tím, co místo nich navrhnout jiného.

M. K.: ...z mého osobního pohledu, tato křesla typu vis-a-vis změkčují industriální ráz budovy knihovny, která byla původně navržena jako továrna, stavba s jednoduchými a strohými liniemi a tato křesla dodávají prostoru hravý moment.

D. V.: Ano, vnímáme to stejně. Křesla „Vlnovky“ jsou v místě volnosti, mimo racionální prostor ostatního provozu – jdete nejkratší cestou k pultu, od pultu k regálu, pak najednou máte chvilku volnosti a jdete se posadit do „vlnovky“, nejbližší k oknu, kde je světlo a zde si užijete příjemnou samotu. Záměrně jsou křesla lehce předimenzovaná, aby v nich mohli sedět dva lidé. Jako pro milence, které jsme tam při otevření knihovny náhodně objevili. Což mě velmi potěšilo, ale 80% lidí se s „vlnovkami“ neztotožnilo.

M. K.: ... chápu, že jako architekt vnímáte především stavbu, knihovnick vnímá zase především službu čtenáři a čtenář vstupuje do budovy knihovny, očekává služby, vnímá i prostředí, ale chce vše v jednom balíčku, jestli mi rozumíte ...

D. V.: Tady našťestí, je v balíčku velice mnoho „podbalíčků“. Fascinuje mě, že celá rodina může na různých místech v knihovně trávit půl dne a nikdo se nebude nudit, každý si zde najde něco svého. Pro mě je nejcennějším zjištěním, že se z knihovny stalo komunitní centrum – starší dědeček jde rovnou do kavárny, nemusí se ničím zatěžovat. Dítě se s radostí odloží v dětské části knihovny, kde je i malírna, která je oddělená tak, aby děti se s špinavýma rukama nesahaly na knihy. Dítka zde najde program na 3 hodiny. Maminka nebo tatínek si jdou číst do kavárny nebo mohou jít třeba na terasu, kde se dá vnímat úžasný prostor. Původně jsem zamýšlel zřídit na terase prosklenou půjčovnu, časopisovou čítárnu, která se nakonec nezrealizovala. Není ale problém ji kdykoliv znovu vybudovat.

M. K.: ... střešní terasa nabízí krásný výhled, i když je knihovna v zastavěné části. Je příjemné si sem v letních měsících přijít posedět s kávou, číst si a relaxovat. Je to taková zóna klidu ve městě.

D. V.: Tady náhoda lidského běhu potvrdila střešní terasu tím, že se zde konala nejedna svatba. Lidé se na terase rozhodli uskutečnit nejdůležitější rozhodnutí ve svém životě a pro mě je to větší pohlazení, než fungující „vlnovky“. Hezky se to vyvažuje.

M. K.: **Kde jste hledal inspiraci k tvorbě CCV? Studoval jste k tomu nějaké zdroje nebo jste se spoléhal na komunikaci s knihovnou a městem? Je nějaká stavba, která Vám byla předlohou? Vycestoval jste za knihovnami v ČR nebo v zahraničí?**

D. V.: Vedení Magistrátu města Hradec Králové bylo velkorysé, darovali mi symbolickou částku a umožnili mi vycestovat po Evropských knihovnách. Navštívil jsem nejen evropské

knihovny, ale shodou okolností jsem pracovně cestoval do Ameriky, kde jsem zavítal do knihoven i ve Washingtonu a New Yorku. Také jsem navštívil Plečnikovu knihovnu v Lublani (*pozn.: Slovinská národní a univerzitní knihovna*). Zmapoval a ujasnil jsem si, jak prostory knihovny fungují. Nikde jsem ale nenašel knihovnu, jakou jsem si představoval, každá byla trošku jiná. Navštívil jsem převážně vědecké knihovny a knihovny zaměřené na univerzitní města, ve kterých je chod úplně jiný. Nejsou tolik hravé, ale naopak v nich vládne přísnost a racionálnost. Mají velké prostory a poloprostory, které do sebe různě pronikají. Tyto knihovny jsou zvláštní, působí až striktně, nenajdete v nich žádný prvek romantismu - jako kdyby se člověk ocitl v tovární hale, která má různá zákoutí s jeřábovou dráhou nahoře, myšleno symbolicky. Ale i takový strohý prostor dokáže mít své kouzlo.

M. K.: ... byla mezi navštívenými budovami knihovna, jejíž budova sloužila původně jinému účelu a potom se z budovy stala knihovna nebo to všechno byly spíš novostavby?

D. V.: Žádnou, jak se říká konverzi industriální stavby na kulturní objekt, jsem nenavštívil. Všechny navštívené budovy byly novostavby, postavené od poloviny 19. st. do současnosti.

M. K.: ... zaujala Vás nějaká navštívená knihovna tak, že jste si řekl „té bych to chtěl připodobnit, tady se mi líbí jednotlivé prvky“?

D. V.: Nejvíc mě asi zaujala knihovna ve Stockholmu (*pozn.: Městská knihovna ve Stockholmu*) od architekta Erika Gunnara Asplunda, která má centrální kruhový prostor obestavený knihami. Je ale chybné, navrhovat a stavět ve stejném nebo podobném stylu.

M. K.: ... našel jste někde myšlenku, kterou jste si vzal za svou v tom smyslu, aby měla Vámi navržená knihovna podobně zapamatovatelný prvek, který návštěvníky zaujme, osloví a budou si jej pamatovat?

D. V.: Navštívené knihovny jsou novostavby, kterým se nemuselo nic přizpůsobovat. V nich převládá idea, která opanuje celý architektonický prostor. Stejně jako u Plečnikovy knihovny, kde jsou velkorysé, pravoúhlé prostory, které jsou na dvou stranách prosklené. Podobně je řešena i knihovna architekta Erika Gunnara Asplunda, u které je centrální prostor knihovny navrhovaný do kruhu a uzavřený hřbety knih, prostor je navíc doplněný o úzké lávky. Tyto prvky byly inspirativní, ale žádná shlédnutá budova pro mě nedefinovala cestu, po které bych se chtěl vydat. Cítil jsem silný vjem knihovny, ale zadání hradecké knihovny bylo jedinečné a jednoznačně svazující - rastr sloupů, naštěstí docela veliký, vzdálenost mezi sloupy dostatečná, je zde větší svoboda a člověk nevymýšlí hlouposti. Úplně zásadní idea je: „Kam nemůže světlo, leží knihy, kde je světlo, je člověk - čtenář.“ V přízemí jsou uprostřed veliké sklady,

vepředu dům komunikuje s ulicí (divadlo, výstavní síň, kavárna) a je zde také prostor pro nevidomé, aby nemuseli vycházet do patra. Do boku jsou kanceláře (není dobré, aby lidé měli při práci pouze umělé osvětlení) a o patro výš jsou půjčovny (děti, hudba, dospělí, atd.) s tím, že celý prostor je přisvícený 140 světlíky. Světlo je nejen u prosklených stěn, ale v celém prostoru. Zvětšovali jsme navíc výpůjční plochu vestavěnými patry. Jinde by podobné prostory působily stísněně, ale tady panuje relativní světelná pohoda.

M. K.: ...z jednoho vestavěného patra vznikl prostor pro náctileté a je přizpůsobený jejich potřebám a nárokům. Náctiletí nejsou už děti, ale ani dospělí a zmíněné mezipatro je takový pomyslný stupeň z dětského oddělení do oddělení dospělých.

D. V.: Taková myšlenka nebyla původně záměrem. V mezipatře je nízký strop, proto jsme uvažovali zřídit tam koutek poezie - intimní prostředí, které mělo být domácky zařízené s ušákem a stolní lampou, adekvátní k danému tématu. Tato myšlenka se ale nezrealizovala a je šťastnou náhodou, že prostor nyní skvěle slouží teenagerům.

M. K.: **Bylo pro Vás výzvou přetvářet starý, nevyužitý průmyslový objekt a vybudovat z něj budovu pro kulturní účely? Z vaší tvorby je zřejmé, že jste většinu budov rekonstruoval, ale nikdy se neměnil charakter budovy ...**

D. V.: Projekt revitalizace bývalého továrního objektu Vertex byl pro mě samozřejmě velikou výzvou. Mám rád, když už jsou prostory dané, když se mohu poprat s určitou daností. Čím je téma hůř řešitelné, pozemek míň zastavitelný, objevují se nesnadné vazby na sousední objekty nebo přístupové cesty, tak tím je projekt pro mě lepší. Člověk pak musí ze sebe něco vyždímat a buď se nápad dostaví, nebo ne.

M. K.: ... raději tedy stavíte novou budovu nebo přetváříte starou budovu?

D. V.: Každý úkol je krásný a nedají se mezi sebou vůbec poměřovat. Nerad bych říkal, že je něco lépe nebo hůř. Odpověděl jsem minulou otázkou. Mám docela rád, když je plášť budovy od někoho navržený a já v něm musím hledat novou tvář. Lidé si obecně myslí, že pro architekta je největší rozkoš mít neomezené peníze, bez úkolu, volnou louku a možnost se projevit. Rád řeším daný úkol, pro konkrétního člověka s omezeným množstvím peněz a na určitém místě. Je nesmyslné snít o tom, že je architektura „socha“. Samozřejmě je pár dobrých „soch“, které architekti postavili z peněz klienta jako svůj pomník. Např. Vila v Poissy od Corbusiera (*pozn.: moderní Vila Savoye ve francouzském Poissy od švýcarského architekta Le Corbusiera*

ra), která je výraznou stopou architektury, ale v podstatě základní myšlenku architektury nesplnila.

M. K.: ... realizace hradecké knihovny byl pro Vás druh stavby, jakou jste předtím nedělal, budete v budoucnu ještě dělat podobný charakter budov?

D. V.: Nemám už touhu dělat další knihovnu. Veliké projekty stojí člověka hodně sil. Psychicky je podobný projekt náročný, architekt má zodpovědnost vůči svěřeným penězům, datům, požadavkům města, lavírování různých firem a je vystaven veškeré bezbřehé administrativní aroganci, všem potvrzením, povolením, razítkům, atd.

M. K.: **Jak moc jste byl svázaný prostorem a okolím budovy? Mělo to vliv na exteriér? V okolí stojí vilová čtvrť, budova ÚP a pojišťovny...**

D. V.: Nesvazovalo mě nic, prostor a zadání bylo dané. Budova bývala továrnou, která tam stála první (*pozn.: r. 1908*), kolem jsou vily, které jsou z 20, 30 let minulého století. Budova továrny v minulé době stála relativně na předměstí, na cestě mezi nádražím a centrem.

M. K.: ... původně byla knihovna v centru města, v Tomkově ulici, v neobarokní budově, v blízkosti kulturních objektů (Divadla, muzea, hudební síň, atd.). Nyní stojí v klidnější části centra města HK ve Wonkově ulici. Nechybí knihovně propojenost s jinými kulturními domy?

D. V.: Knihovna nemusí být nutně propojena s jinými kulturními institucemi. Obě varianty jsou dobré - kumulace kulturních staveb, zvláště výstavních nebo těch, které mezi sebou komunikují, je výhodná. Můžete strávit „uměleckou míli“ jak ji nazývají v Americe (*pozn.: Muzejní míle „Museum Mile“*), kde je vše soustředěné na jednom místě. Anebo když duchovní stavby město obcerstevují na různých místech a nemáte 5 km průmyslových budov. Obě cesty jsou asi správné.

M. K.: ... knihovna dřív sídlila v Tomkově ulici v neobarokní budově původního Záložního a úvěrního ústavu. I když byl objekt rekonstruován a interiéry zrestaurovány, nevyhovoval úplně potřebám knihovny ...

D. V.: Většina lidí nevidí, že součástí knihovního provozu je také distribuce knih, balení, příjem a rozvoz knih. V části provozu tato oddělení tvoří celou odlehlou část budovy z ulice. (*Pan architekt autorce bc. práce v průběhu rozhovoru věnuje svou knížku „Běžet s domy“, ve které si společně listují*) Tady jsou vidět první nákresy půdorysů a je zajímavé, jak všechno

vznikalo. Návrhy jsou tvořené ze čtverečků, které se postupně posunovaly a upravovaly. Tady vidíte „vlnovky“, o kterých jsme již mluvili. Tady jsou dvoje schodiště uprostřed, kde měly jezdit dva výtahy, ale na jeden nezbyly peníze. Tady je dětská malírna a o patro níž je expedice a příjem knih. Nákrasy představují určitý vývoj, který zachycuje, jak se postupně a konstruktivně skládaly prostory pomocí čtverečků, dokud nebylo rozvržení ideální. Myslím, že zásadní idee zůstaly stejné - schodiště uprostřed, kříž chodeb, nově jsou tam tuším čítárny ...

M. K.: ... tady jsou malé sály mezi odděleními a v referenčním centru jsou uzamykatelné studijní boxy...

D. V.: Ano, studijními boxy jsem se inspiroval v zahraničí, v Holandsku a v Drážďanech. Návštěvníci knihovny tam mají k dispozici uzamykatelné boxy, pro dva, čtyři nebo šest lidí – jsou vhodné pro studium knih, které jsou těžké, váží i 15kg a které nechcete každý den přenášet z místa na místo. Nebo jsou určeny skupince lidí, kteří společně studují a věnují se relativně vědecké práci. Samozřejmě se situace zvrhla, návštěvníci hradecké knihovny v boxech pořádali kurzy cizího jazyka, za který si nechali platit, ale knihovně nehradili žádný poplatek za pronájem. Architekt by měl vědět, s kým žije a pro koho navrhuje, ale tak dalece jsem nedohlédl.

M. K.: **Z čeho jste vycházel a co Vás nejvíc ovlivnilo při navrhování interiéru? Třeba, dětské oddělení je ovlivněno stavebnicí Merkur, střešní terasa má kovovou konstrukci velryby, která vychází z Trnkovy knížky Zahrada, ale jaká byla ta úplně základní myšlenka?**

D. V.: Úplně základní myšlenka u interiéru byla: „Kniha je ze dřeva, kniha se musí dávat na dřevo, nikoli na kov“. Další myšlenka byla: „Ve všech knihovnách je osvětlení nahoře a dole pak není vidět“. Navrhli jsme trubice s perforovaným plechem, aby bylo vidět i v dolní části regálu, ale ony hodně oslňují. Myslím, že toto osvětlení bylo gestem, které se s provozem ukázalo jako zbytečné. Nyní se světelné trubice rozsvěcují příležitostně, při nějaké knihovní akci, ale pro celkový provoz jsou finančně nákladné. Dětské oddělení je další prohra, mělo být celé ze stavebnice Merkur. Nakonec zbylo pouhé torzo - dvě židle a jedno letadlo, ale i tak navodí dojem, že je celý prostor z Merkuru. Podle průzkumu bývalé paní ředitelky, poměr holčiček k chlapečkům je 60/40 ve prospěch holčiček a holčičky nemají rády stavebnici Merkur. Pak jsem si dělal testy a došel jsem k závěru, že minimálně 50% holčiček stavebnici

Merkur má rádo. Některé věci z Merkuru jsme nahradili boxy, barevnými hnízdy – myšlenkou tohoto kusu nábytku bylo, že po obvodu mohou sedět třeba předčasně zestárlé děti, které si čtou v 8 letech Zolu a uprostřed, kde jsou proti sobě sezení se sundavacími polštáři, si mohou děti postavit úkryt a na ně se pak dívají odrostlejší děti s nadhledem, že oni si ještě hrají... Tyto hnízda jsou náhradou za nábytek z Merkuru.

M. K.: ...a co třeba kavárna? Zde jste použil metodu „fusingového skla“, což je spékání skla, jak jste přišel na tento nápad?

D. V.: Do každého prostoru, který navrhuji, nakonec dodám „fusingové sklo“. Slouží pro mě jako psychoterapie: „Vytvářet fusing ručně, trochu se přitom pořezat a tou krví výtvar posvětit“. Pro lidskou mysl je úžasnou relaxací, když může tvořit rukama a nemyslet u toho, proto všude protlačím „fusingová skla“. Vzhledem k charakteru místa, jsou skla v designu písmenek. Knihovna si poté motiv mírně upravila a polepila tím biblioboxy před budovou a všechen ostatní propagační materiál. Celý pult jsme koncipovali tak, že jedna část začíná písmenem „A“ a druhá část končí písmenem „Z“, aby číšníci věděli, kam se objednávka nese. Přišel jsem za nimi a říkám: „*Co říkáte tomu, jak jsem to jednoduše vymyslel, že to nesete třeba na „Béčko“.* A oni odpověděli: „*Jo, my to máte očíslované 1, 2, 3, 4.*“ Další záměr, který úplně nevyšel, jak jsme zamýšleli. Návštěvníci kavárny design z písmenek vnímají a není podstatné, zda si tím číšníci usnadňují život. Ještě tady (*pozn.: v darované knížce je foto zadní části budovy knihovny, kde jsou na budově nakreslena písmena „A“ a „Z“*) zezadu budovy jsou v horní části písmena „A“ a „Z“, které mají symbolizovat biblické alfa a omega - knihovna by měla uchovávat veškeré myšlenky od A do Z.

M. K.: Jaká byla z Vašeho pohledu spolupráce s městem a vedením knihovny?

D. V.: S novou paní ředitelkou KMHK (*pozn.: od r. 2012 je ředitelkou KMHK Mgr. Barbora Čížinská*) jsme pracovali na vybavení interiérů a z mého pohledu, byla tato práce radostnější.

M. K.: ... z pohledu knihovníků, kteří v budově knihovny tráví celé dny, měli oni požadavky, třeba na pulty, zázemí, atd., které se pak zakomponovaly do návrhů?

D. V.: Vše vznikalo na jejich objednávku, velikosti a počty regálů, hrabadla, rozměry byly jimi dané, přizpůsobovali jsme se jejich představě.

M. K.: ... příjemné zázemí, kde pracují spokojení zaměstnanci, kteří se navíc cítí v prostředí dobře, je alfa omegou úspěšnosti knihovny ...

D. V.: V CCV jsou hezké, obří sklady, kde je výborný pojízdný policový systém, který můžete posouvat, abyste se dostali do uliček. Sklady myslím, jsou navrženy a fungují velice dobře.

M. K.: ... mít dostupné skladové prostory byly jedním z požadavků knihovny. Knihovna měla dřív uschované knihy mimo hlavní budovu, mimo město ...

D. V.: Ano, nyní mají myslím jedenáct poboček a čtyři měli předtím ještě v centru města. Vznikem CCV se některé pobočky zrušily, což bylo ekonomické řešení. Navíc má nyní knihovna všechna oddělení, která jsou pro provoz nutná, na jednom místě.

M. K.: Vracíte se na místa / navštěvujete objekty, na kterých jste se architektonicky podílel a sledujete jejich změny, vývoj nebo to jak lidé danou stavbu vnímají?

D. V.: Ano, už jsem předeslal, že mě zajímají chyby, které se s provozem budovy objeví. Architektura nekončí otevřením objektu, architektura žije a jako živý organismus má své nemoci.

M. K.: ... dobře, vidíte chyby, ale vidíte i pozitiva nebo možná vylepšení budovy knihovny?

D. V.: Už jsme mluvili o tom, kde se vyskytl problém - prosklená čítárna nahoře nebo zrušení „vlnovek“ a nahrazení něčím jiným, což by měla být úvaha blízké budoucnosti. Baví mě i stížnosti, jsou přirozené a zatím nepřevažují nad klady. Architekt by měl být ochoten řešit podobné záležitosti a nenechávat je na někom jiném. Jsem vděčný, že jsem mohl být součástí takového projektu ...

M. K.: Máte pocit, že jsme něco neřekli, napadá Vás nějaká další myšlenka k tomu, o čem jsme si tu povídali?

D. V.: Samozřejmě, neřekli jsme si toho spousta, ale to je přirozené, protože nás to nenapadlo.

M. K.: Děkuji Vám za příjemný rozhovor.